

БЮЛЕТЕНЬ НХС

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО - ДЕРЖАВНОГО СОЮЗУ В США
BULLETIN OF UKRAINIAN NATIONAL STATE UNION IN USA

Ч. 25

ВЕРЕСЕНЬ — ЖОВТЕНЬ 1957

НЬЮ - ЙОРК

Євген ПІСТЕРНАК

Спадщина українського тоталітаризму

Проблема консолідації українських національних сил на еміграції не перестає бути актуальною і злободневною справою ось уже скоро п'ятнадцять років від закінчення останньої війни. Питання це не сходить зі шпальт нашої преси, воно є порушване раз-у-раз на громадських зборах і є предметом гарячих і довготривалих, однак до того часу безплідних, дискусій поміж нашими політичними партіями.

Раз-у-раз ставимо собі питання: хто винен в тому, що наша еміграція під сучасну пору, коли, здається нам, важиться на терезах історії доля нашого народу, є розбита на декілька ворогуючих, а подекуди і непримирених таборів? Чому наші провідники, замість того, щоб засісти за спільний стіл і радити над шляхами, що ведуть до визволення Батьківщини, ведуть безплідні дискусії, боротьбу і гризню, що їм, здається, немає кінця? Чи в цьому трагічному стані винен провід, як про це не раз чуємо поговорі серед нашого загалу, чи, може, якраз навпаки, вина лежить якраз по стороні загалу, що в нинішні часи часто виявляє так рідко мало зрозуміння до найбільш суттєвих проблем нинішньої політики? Знаємо із сучасної нам історії, що новітні тоталітарні вожді Гітлер і Мусоліні прийшли до влади на хвилях демократичних виборів, бо ж італійські і німецькі маси дали себе повести за демагогічними кличами аж до неминучої катастрофи. Із нашої власної історії знаємо, що вина за наші історичні катастрофи лежить радше по стороні нашого загалу, аніж у нашому проводі. Не Богдан Хмельницький і не Іван Мазепа, що були державними мужами, про яких з подивом висловлюються чужинці і вороги наші, були винною наших історичних поразок, а наші ма-

си, що від давніх часів і до нині були виховані в перпорушних засадах політичної ігнорації. Тому на запити, що не раз чуємо по нашій адресі, чому ми з забуття історії витягаємо, здавалось би, давно забуті і попілом присипані і не раз немилі справи і ставимо їх перед очима нашого загалу, — на ці питання ми відповідаємо: ми витягатимемо і ставитимемо перед нашим загалом ці немилі питання так довго, як довго шкідлива спадщина нашого минулого перестане діяти на шкоду нашому національному організмові. А що ця спадщина мститись далі і діє в нашому політичному житті — це бачимо по останніх подіях у внутрішньому житті української еміграції. Ці події дехто кваліфікує як поглиблення кризи української політичної думки, а в кожному разі — упадок авторитету української справи на міжнародньому терені. Серед цих подій зазначається звичайно останню довготривалу кризу внутрі Української Національної Ради; до проявів цієї кризи зараховують також перебіг останньої сесії Українського Конгресового Комітету Америки, де виявилась надзвичайна невідготованість української громадської думки Америки до завдань нинішнього і завтрашнього дня. Можна добавувати прояви кризи української політичної думки і в перебігу останньої сесії Пан-Американської Конференції восени 1955 року в Торонті, де американська делегація виступала якраз із стількома різноманітними думками про засадничі проблеми нашого політичного життя, скільки було членів цієї делегації. Врешті до глибоких проявів кризи української політичної думки безсумнівно треба зарахувати події, що відбуваються внутрі тогось середовища, що колись носило назву „Організація Українських

Націоналістів", і що тепер, розбите і розсварене на декілька ворогуючих між собою груп, робить спроби комітетивним способом поліпити пощерблену ідеологію і надшарпнений престиж цієї колись найсильнішої української політичної організації поміж двома світовими війнами.

На тему причин кризи української політичної думки написано дуже багато; зокрема багато написано про кризу Організації Українських Націоналістів і націоналістичної думки взагалі, усе ж, здається нам, що в нашій громаді ще й досі панує чимало незрозуміння, а то й баламутства, якщо ходити про заводи, на яких побудований модерний націоналізм. Провідники усіх відламів ОУН свідомо глибокої внутрішньої кризи, яку переживає український націоналізм, і тому з-під пера чільних націоналістичних публіцистів походять численні й найцікавіші писання, що стараються підбудувати надщерблену ідеологію українського націоналізму при наявності несумнівної глибокої внутрішньої кризи. Може найбільш характерним виступом в обороні і підбудові націоналістичної ідеології була стаття Зенона Пеленського в „Авангарді“, органі „СУМ-у“ в Америці, п. з. „Два типи Націоналізму“, в якій цей темпераментний автор стверджує несумнівне і повне банкрутство модерного націоналізму в часі і після Другої Світової Війни. Це признание надзвичайно цінне тим більше, що походить воно з-під пера такого стовпа ОУН, чи радше одного із відламків ОУН, яким ще донедавна був автор „Блискучого Відокремлення“. Але в дальшому у згаданій статті Зенон Пеленський пускається на баламутство і пробує вивести в своїх читачів, що поруч із „збанкрутованим“, існує ще інший, „незбанкрутований“ тип націоналізму, і що представниками цього „незбанкрутованого“ націоналізму були Джон Лок в Англії і Жан Жак Руссо у Франції, і що, очевидно, сугерує нам автор — послідовниками цього типу націоналізму і є ОУН.

Цей — скажемо так — політичний трюк — не новий. Зараз же із закінченням Другої Світової Війни прихильники нашого націоналізму застосували тактику свідомого перемішування і перекручування двох zasadничо відмінних і ворожих собі понять соціології: „національний світогляд“ і „націоналістичний світогляд“, користаючи з того, що націологія, наука, що має уточнювати ці поняття, є порівнююче наймолодшою галуззю соціологічних наук і що не всі терміни в цій науці остаточно устійнено. Тим не менше, поміж національним і націоналістичним світоглядами є така сама і глибока різниця, як

скажимо для прикладу, поміж ліберальним і лібералістичним світоглядами в політиці, або ж поміж модерним і модерністичним мистецтвом.

Бо коли національний світогляд змагає до культурного і господарчого піднесення даної нації, до здійснення національної держави в її етнографічних межах, то націоналістичний світогляд вчить про konieczність безграничного розросту однієї нації коштом усіх інших, в першу чергу сусідніх, націй і підпорядкування одній нації усіх інших. В своїй кінцевій меті націоналістичний світогляд має — як це стверджує також Зенон Пеленський у згадуваній нами вище статті — „своєрідний тип універсалізму“, „єдність усіх народів“, але „єдність під пануванням і беззаконною ласкою одного, останнього, що лишить це на полі бою у війні всіх проти всіх“.

Національний світогляд — демократичний, натомість націоналістичний світогляд — імперіалістично-тотальний. Національний світогляд виходить із заложення, що нація і держава, як найвища форма організованого національного життя, — це насамперед справа моральної дисципліни з середини, це справа внутрішнього морального договору, що можливий лише при умові демократичного компромісу поміж громадянами тої самої нації, з добровільною згодою кожної одиниці даної нації обмежити свої права на користь загалу. На цій теорії внутрішнього договору спер Жан Жак Руссо свою знамениту працю „Суспільний Договір“, що мала величезний вплив на перебіг Великої Французької Революції і голошені нею ідеали.

Натомість націоналістичний світогляд нехтує засадами демократичного договору поміж громадянами і вчить про konieczність сильної поліційної влади в державі, яка терором змушує усіх без винятку громадян до безоглядного послууху, без спротиву і без найменшої критики приймати усі голошені найвищою владою догми. Націоналістичний світогляд безкомпромисовий; про це пише Дмитро Донцов, цитуючи „Майн Кампф“ Адольфа Гітлера: „Політичні (демократичні) партії числяться навіть з поглядами противника; (націоналістичні) світогляди проголошують свою непомильність. (Націоналістичний) світогляд є нетерпимий і не задовольняється ролею одної партії поруч з іншими, він жадає виключного свого визнання і цільковито перестанови всього громадського життя згідно зі своїми поглядами“. (Див. „Вісник“, кн. 2, 1933, стор. 117, цитовано за оригіналом „Майн Кампф“, А. Гітлера стор. 508).

Націоналістичний світогляд виходив із заложення, що в законах природи так створено, що один організм може існувати тільки при умові постійного знищування інших, собі подібних організмів. Предвісник німецького націоналізму, філософ О. Шпенглер у своїй сенсаційній і дуже поширеній свого часу в Німеччині книжці „Роки Рішення” писав: „Історія людства — це історія воен. Людина — це хижак. Коли я назову людину хижак, то не знаю кого я образив. Адже великі хижаки і є найшляхетнішими тваринами найвищого типу”. Цей же автор формує свою філософію про те, що він називає „сильною расою”: „вічно войовниче, вічно хижке в типі людини-хижака”.

Подібно до того нація, як збірний організм, згідно з наукою націоналізму, може існувати тільки при умові знищування інших організмів. Послідовники націоналізму із захоплення цитували слова Беніто Мусоліні, що „ліпше прожити день, як лев, аніж рік, як вівця”. Очевидно, лев не має ніяких моральних скрупулів, коли пожирає вівцю. Лев аморальний. Так само, очевидно, не має ніяких скрупулів Мусоліні, коли вибрав собі за першу вівцю абесінську націю, або ж Адольф Гітлер, що обібрав собі за вівцю жидівську націю. Другою нацією з вибору Гітлера мали бути ми, українська нація. Признаючи принцип цілковитої аморальності у своїй політиці, німецький націоналізм, як найбільш послідовний націоналістичний рух з усіх інших європейських націоналізмів, у цьому випадку черпав свою аморальну, антихристиянську філософію із „Антихриста” Фридриха Ніцше. Офіційний клич перших років німецького націоналізму був: „Геген Ром, геген Юде”. Німецькі нацисти проголосили себе в релігійному відношенні поганями, повертаючись до культу германських поганських кривавих богів.

Тоді, коли національний світогляд є спертий на любові до батьківщини, на патріотизмові, то націоналізм вважав і вважає засадничим рушієм мас — ненависть до противників внутрішніх і зовнішніх, ненависть, що у кінцевому висліді спроводжується до війни усіх проти всіх. Зенон Пеленський у згаданій нами вище статті каже, що „ненависть є дійсно страшною силою. Вона тим більше принадна, що нагороджується швидко, діє гвалтовно і дає негайні результати”.

Український націоналізм виріс з того самого кореня, що і кожний інший європейський націоналізм, і мав у собі, чи радше мав амбіцію, з’єднати у своїй ідеології усі вищезгадані нами елементи модерних націоналізмів: хижість, експансивність, аморальність,

нетерпимість. Головний ідеолог 30-х років українського націоналізму, Дмитро Донцов, виразно заперечував національний світогляд українського руху XIX століття, що був побудований на ідеологічних засадах європейського національного світогляду Жан Жака Руссо і Джона Лока. Донцов називав національний світогляд „націоналізмом упадку, або провансальства”. „До цього нового провансальства”, — пише Д. Донцов у передмові до „Націоналізму”, — „я зачислю дивну мішанину Кирило-Методіївства і Драгоманівщини, легалістичного українофільства і народництва із їх скрайніми течіями, марксизмом і комунізмом з одної сторони, „есерівства” і радикалізму з другої, нарешті з правих ідеологій — починаючи від Куліша і кінчаючи неомонархізмом. Ці напрямки різнилися між собою не в однім відношенні, навіть поборювали себе взаємно, але тим не менше, коринилися вони усі в тому самому світогляді (національному — прим. Є. П.), якому, як світоглядові упадку, **протиставляю тут інший, йому засадничо ворожий**” (підкреслення моє — Є. П.).

Немає найменшого сумніву, що культ війни був провідною ідеєю українського націоналізму. „Лише один закон вишшов неткнути із катастрофи провансальства” — пише Д. Донцов у своїому „Націоналізмі”, — „це закон боротьби, який Геракліт називає початком усіх речей, закон вічного суперництва націй, який то закон панує над Світом тепер так само, як панував у початках історії народів і держав”. Слідуючи цим засадам II Великий Збор ОУН зазначив у своїй програмі в т. 8 „Ідеологічних Зasad”, що „на шляху до власного самоздійснення в історії нація збільшує свої біо-фізичні сили, поширюючи рівночасно свою територіальну базу”, а для здійснення „поширення територіальної бази” в розділі III Програми п. з. „Збройні сили нації” написано, що „тільки впливаючий з націоналізму мілітаризм піднесе Українську Націю з її нищівного стану” (див. „Політична Програма і Устрій Організації Українських Націоналістів”, 1940 рік, видання ПУН).

Так само висуває Д. Донцов аморальність, як конечну вимогу „волевого націоналізму”, покликуючись у цьому випадку на аморальність Макіявеллі, автора знаної книжки „Володар” (написаної на початку XVI ст.). В розділі IV цитованої нами вище Програми ОУН в т. 2 сказано, що „націоналізм не має своєї теології, але має свою мораль”, а щоби розвіяти усякі сумніви, про яку мораль іде тут мова, в т. 16 „Ідеологічних Zasad” сказано, що це має бути не християнська, а „героїчна

мораль". Український націоналізм ніколи не виступав і не виступає проти християнства і в цитованій нами програмі в розділі „Релігія і Церква” сказано, що „Націоналізм признає релігію, як велику цінність і . . . Українська Держава сприятиме розвиткові обох церков: православної і греко-католицької”. Але визнаючи в програмі конечність підтримки церкви, український націоналізм в практиці заперечив християнську мораль. Про цю справу пише сучасний журналіст О. Федорика в „Листах до Приятелів”, що „справа (з атеїзмом) стає надзвичайно небезпечна, коли той самий націоналізм атеїстичного декалогу для кращого сприйняття, прислонюється димом релігійного кадила”. Український націоналізм не тільки „прислонився димом релігійного кадила”. На жаль, він поставив церковне каділо до своїх власних послуг, на службі пропаганди українського націоналізму, в суті речі глибоко антихристиянського і атеїстичного руху. І можемо це вважати як абсолютний історичний феномен, що в провіді одного із відламів ОУН стояв священник, який до речі, як сам себе реклямував, студіював мало не на усіх європейських університетах.

Як і усі інші європейські націоналізми, приймав український націоналізм за певне, що реалізувати націоналістичну програму можна тільки силою, терором, наказом згори. Д. Донцов пише, що „(націоналісти) повстають проти готових авторитетів не тому, що їх тягар незносний, а тому, що їх тягар ослабій” (див. „Вісник”, кн. 2, 1923 р. стор. 120). Зенон Пеленський, розвиваючи цю саму думку у статті „Насамперед Держава”, обіцяє українській громаді, що, коли він і його одностудійці дійдуть в Україні до влади, то дадуть „насамперед службу безпеки, насамперед корпус дисциплінованої поліції” (див. „Українська Трибуна”, Мюнхен з 14. XI. 1946 р.).

Коли Вольтер, французький філософ національного світогляду писав про свободу слова: „я не погоджуюся з тим, що ви говорите, але я буду боротися до загиби за ваше право говорити те, що ви хочете”, то Д. Донцов про свободу слова так висловлюється: „Демократія толерантна, вона не знає намордника, а «свобода слова» її закон. У кожного демократа язык так підвищений, що, як лиш побачить другого демократа, починає баламкати, як торкнутий маятник. Демократія вирозуміла, вона любить „свободу слова” і за її надужиття не кличе до відповідальности”. (див. „Вісник”, кн. 12, 1933, ст. 931).

Щоби розвіяти усі сумніви, щодо змісту державного устрою у майбутній Українській

Державі, в г. 12 розділу про „Державний Устрій” в Програмі Організації Українських Націоналістів сказано, „Існування політичних партій буде заборонене законом. Єдиною формою політичної організації населення Держави буде ОУН, як підстава державного ладу й чинник національного виховання та організації суспільного життя”. Але згідно з засадами ОУН має бути заборонена не тільки свобода організаційного життя, і не тільки свобода слова, але і свобода думки, і членам ОУН засадничо було заборонено задумуватися над сумнівними питаннями програми ОУН.

Щоби зрозуміти причини швидкого росту українського націоналізму в Західньо-Українських землях, мусимо пригадати політичні обставини, що утворилися в Європі, а в Західній Україні зокрема, поміж двома світовими війнами. Демократичні режими в Європі виразно зраджували неспроможність розв'язати заплутані зовнішні і внутрішні труднощі, що їх ставило життя, але які були створені в Європі фатальними умовинами Версальського Договору, що був дитиною Великих Демократій Заходу. В світі виразно говорено про банкрутство демократії. Демократичні режими банкрутували, а на їх зміну приходили тотально-націоналістичні системи, що, здавалося спершу, зуміли краще розв'язати складні внутрішньо-національні проблеми. Вінстон Черчіль в цей час писав: „З фашизмом народилася нова ідея. Народам, що терпіли під впливом комунізму, показав він вихід із катастрофи, що їм загрожувала. Мусоліні здвигнув маяк, що служить цим народам дороговказом” (див. „Ное Вінер Журналь” з 4. квітня 1933 року). Ціла Європа стояла в тіні комунізму. Треба було шукати нової зброї з новою і рухливою ідеєю комунізму. Кремль визначив 1933 рік, в якому німецький комунізм мав перебрати владу в свої руки в Німеччині. Разом з Німеччиною доля Європи була б пересуджена. Але сподіванки Кремля не справдилися: на зміну Німецької Демократії прийшов націонал-соціалізм. Це був великий удар для комунізму. Тоді усім здавалося, що комунізм можна поборювати лише його власною зброєю.

І чи ж можна дивуватися, що українська політична думка в цей час почала шукати порятунку від залуви комунізму в націоналізмі? Масовому поширенню націоналізму сприяли економічні умови в Польщі, в яких змушена була існувати наша молодь. Поляки практично замкнули дорогу для нашої молоді, спеціально ж для молоді, що виходила із середніх і високих шкіл, до якої будь пра-

ці, до можливостей існування і виладування енергії. Молодь, викинена поза борт життя, шукала виходу і найлегше знаходила його в ОУН. В короткому часі ОУН стала найбільшою, найсильнішою масовою політичною організацією в періоді поміж двома світовими війнами. ОУН зуміла захопити більшість студентства і величезну частину гімназійної молоді. Коротко перед вибухом Другої Світової Війни впливи ОУН прошикли глибоко в українське село Галичини і Волині: це є база УПА в часі війни.

В масовості ОУН таїлася її сила і її слабкість. Треба думати, що навіть найбільш розважні організатори ОУН ніколи не передбачували наслідків, які матиме масовість підпільної організації і зацелення аморальності масам. В дальшій перспективі це означало повну деіралізацію мас. Книжка Макіявеллі, на яку так часто покликаються націоналісти в пропаганді націоналізму і аморальності, ніколи не була продумана, як підручник для мас, але як дорадник для володаря. В передмові до англійського видання „Володаря” Макіявеллі, Макс Лернер пише: „більшість з тих, що люблять говорити про „Володаря”, ледве чи прочитали кілька речень з цієї книжки”. Так є в англійському світі. Що ж тепер говорить про нашу гімназійну чи й сільську молодь, яка про Макіявеллі знала лиш те, що прочитала у „Віснику” Донцова? Але навіть „аморальність” Макіявеллі можна оцінювати, як глибоко морально засади супроти того, що заціплювано нашій молоді.

У книжці видання „Нашої Книгозбірні” (націоналістичне видавництво в Німеччині), ч. 7 з 1947 року в оповіданнях „Наші Дні” О. Данського подані образки з життя підпілля. В першому оповіданні п. з. „Мамине Серце” автор каже українській мамі повісити свого сина, тому що він умово хворий і може видати в гарячкванні організації таємниці. Тому мама „**помолившись Богам**” (підкреслення моє, Є. П.) каже товаришам сина: „може б так десь у клуні... скажу, що сам... люди знають, що хворий...” В іншому оповіданні з цієї ж книжки підпільник Остап стріляє свою дівчину Оксану, тому що вона свідомо чи несвідомо видала комусь там в селі організаційні таємниці. Кару смерті виконується на підставі присуду „трійки” підпільників, і автор вважає за samozрозуміле, що до цієї трійки належить також коханий дівчини, Остап, який в часі суду „є майже неприютний”, і „взагалі нічого не думає”, тим не менше є правосильним суддею і є спроможний видати присудд „винна” і кару смерті. Автор не пояснює нам, в чому, властиво, вина дів-

чини і якими мотивами керувався суд, видаючи присуд смерті. Зрештою, суд триває усього кілька хвилин, про оборону підсудної, переслухання свідків, тощо, немає мови. Тут діє „народня совість і справедливість”. Авторіві оповідання є також більше як зрозуміле, що присуд смерті має виконати сам суддя і коханий дівчини, і тому ми не повинні дивуватися, що на 44-й сторінці „Наших Днів” „Остап почув, що не витримає довше, що заломиться, що не виконає присуду. Тому добув другою рукою з кишені револьвер (одною рукою обіймає дівчину — примітка моя, Є. П.) і приставив револьвер до високої груді. Оксана підсвідомо здригнулась, силкуючись зазирнути Остапові у вічі. Остап нахилився до її уст, але в півдорозі зупинила його жахлива думка: чи поцілунком видаєш смерті? Тоді надавив язичок револьверу...”

Треба чималої сили волі, щоб прочитати цю „Нашу Книгозбірню” до кінця. По прочитанні задаємо собі питання: що це — маячення божевільного, чи свідомо провокаційна робота, скерована на затроєння національної моралі? Ми не є в стані відповісти на поставлене нами питання, але ми були б справді дуже щасливі, якщо б могли тут твердити, що подібні „народні суди” існували тільки в божевільній уяві автора „Наших Днів”.

Мораль „народньої совісті і справедливості” була так само привілеєм сільських мас, як і інтелігенції, вихованої в націоналістичному дусі. Для прикладу можемо навести тут оповідання, що було надруковане в „Громадянці”, органи Об’єднання Українських Жінок на Еміграції в ч. 2/3 за 1948 рік. Авторка оповідання, пані Несич, а як тепер вільно розшифрувати псевдонім, відома наша громадська діячка і лікарка, пані Др. Парфанович, в нарисі п. з. „Ціянкалій”, розповідає, як панна Надія Стрільчук, студентка хемії, дістає від „друга” по організації наказ дістати в лабораторії ціянкалій, щоби передати до в’язниці і отруїти в’язня, якого мучать гестапівці, і який може на тортурах видати організаційні таємниці. Тому мусить умерти, так розсудив „друг” по організації. Надія Стрільчук спершу дещо вагається в слушності розумування „друга”, але, побачивши публічну екезекуцію, виконану німцями на площі Львова над заложниками, вона рішає: „ні, не піти їм отак, стоп’ятьдесятьом, під мур. Краще вже ціянкалій”. Чому саме ціянкалій, або ж більше чи менше примусова смерть одного в’язня стоять на перешкоді німцям виконувати екезекуції над заложниками, авторка оповідання нам не пояснює, та й це непотрібне, так як не було потрібним вияснювати

мотиви присуду смерті в оповіданні О. Данського Оксані. Важним є факт, що кожний, що присяг на револьвер, і є членом ОУН, незалежно від віку, умового стану, політичного і громадського стажу, має право рішати про життя і смерть своїх ворогів і приятелів, навіть про життя своїх найближчих, і має право сам виконувати свої присуди...

Нам важко оцінити навіть з певної перспективи часу і простору, що ділять нас від трагічних воєнних часів, яке фатальне спустошення спричинило в душах нашої молоді цілковите перемішання моральних засад. Це перемішання було тим більше фатальним і небезпечним у випадку українського націоналізму, що в його рядах, як ми про це уже згадували, знайшлося чимало духовенства, а то й високих церковних достойників.

Серед членів ОУН, в їх проводі, було чимало високо інтелегентних одиниць, що відчували похильсть, по якій котилася організація. Спеціально ж наша інтелігенція почала критично задивлятися на усє те, що виходило з-під пера Д. Донцова, ідеї якого ніколи не були продумані до кінця. Бо ж, поминаючи моральні скрупули, в інтерпретації писань Д. Донцова ніколи, напр., не було в'яснено, що станеться з левами, коли їм забракне до пожирання овець? Тоді, очевидно, лви будуть примушені пожирати один одного. А у випадку українського націоналізму, Україна поміж двома Світовими Війнами в жодному випадку не виглядала на лева, а була вівцею, і то вівцею роздергою і розшарпаною на чотири часті левами і левенятами. То чи були взагалі якісь шанси на те, що Україна з нинішнього на завтрішній день виросте на лева, і то на такого лева, що пожирає і пороздирає усіх сусідніх овець і левів?

Провід Українських Націоналістів (ПУН) пробував двократно, як про це свідчить інж. В. Мартинець, довголітній секретар ПУН, приборкати Д. Донцова, стягнути його закордон і поставити під контролю Проводу. Однак Д. Донцов зрозумів підступ і не дався вивести в поле. Для величезної більшості членів ОУН „Вісник” Донцова був цілий час в Західньо-Українських Землях єдиним націоналістичним „талмудом”, тим більше, що „Вісник” був цілий час легальним органом на терені Польщі, тоді, коли „Розбудова Нації” була нелегальною літературою, яку можна було діставати і читати тільки з-під поли. Зрештою, конфлікт поміж Д. Донцовим і ПУН був трактований самим проводом, як внутрішньо-організаційна справа і ніколи не був поданий до відома загалу аж до закінчення Другої Світової Війни. Тому теперіш-

ні нарікання декого з проводу ПУН, що, мовляв, „вороги українського націоналізму ведуть несовісну пропаганду, підтасовуючи під явище націоналізму явище донцовства” (див. Ю. Бойко, „Основи Українського Націоналізму”, стор. 26) не мають найменшого виправдання: „явище донцовства” було несумнівно тотожним з явищем націоналізму для величезної більшості української націоналістичної молоді, і ми думаємо, є тотожним для більшості членів ОУН і до нині, як про це свідчать недавні події внутрі ОУН. Саме тому в часі першого великого розламу в 1940 році ПУН залишився у величезній меншості і згідно з програмою, яку він сам уложив і підписав, і в якій виховав своїх членів, ПУН мав опинитися, а в багатьох випадках і опинився, „в належному місці, як деструктивна сила” (див. „Політична Програма і Устрій ОУН, стор. 11).

У статті „Еволюція програми ОУН” Дарія Ребет пише в „Українському Самостійнику” (ч. 17 з 22. IV. 56 р.): „Будучи під впливом Донцова, членство Організації сприймало ідеалістично-волюнтаристичний елемент світогляду за свій... І сталося велике етично-психологічне непорозуміння: бо, приймаючи в найліпшій вірі бездискусійно донцівський волюнтаризм, те членство несвідомо стояло на позиції ідеалізму, що в цьому конкретному відгалуженні був у своїй основі аморальний, поганський, антихристиянський, антидемократичний і навіть асупільний взагалі”.

Так пишуть нині про український націоналізм його вчорашні беззастережні прихильники і нинішні поклонники одного із його відламів. Сумніви в непомилності націоналістичної доктрини виникали в душах інтелігентнішої частини націоналістичної молоді ще й тоді, в часі найбільшого розросту і діяльності організації. Але дискутувати про ці сумніви відкрито не було вільно. Тому кожний пояснював собі ці сумніви так, як це вважав за відповідне. Звичайно говорилося про те, що, мовляв, „тепер в часі революції засади ОУН є конечні, але коли здобудемо державність, то можна буде з часом перейти і на демократичні форми правління”. Інший визначний діяч українського націоналізму казав: „я знаю, що засади націоналізму нам тепер конечні, але я знаю також, що це не є те, що потрібно нашому народові завтра”. Ці цитати є оригінальні, і вони належать стовпам українського націоналізму, що віддали своє життя за цю ідею. Що ж говорити про рядовиків ОУН? Напевно цих сумнівів було в низах далеко більше, і саме ці сумніви були одною із причин, що подмінували організацію і створили пригожий ґрунт для пер-

манентної кризи внутрі колись найсильнішої української політичної організації в періоді поміж двома Світовими Війнами.

Коли в проблемі українського націоналізму було так багато неясностей тут, по цей бік залізної заслони, де були і є доступні усі джерела до пізнання суті націоналізму, то куди більше було і є донині непорозумінь щодо цього питання по той бік заслони. Ми вважаємо нині ССРСР єдиною в світі націоналістичною імперією. Однак московський націоналізм ніколи не виступав і не виступає нині явно, а маскує себе гаслами комунізму, сталінської дружби народів, тощо. Тому наукове пізнання суті націоналізму для підсовєтських українців не було можливим. Наш сучасний письменник і політик І. Багрянний, у своїй повісті-вертелові п. з. „Розгром” твердить, що героїня його повісті, Ольга, читала „Майн Кампф” Адольфа Гітлера в оригіналі” („Розгром”, стор. 109), однак на перших сторінках цієї ж книжки члени родини Ольги вичікують приходу німців в Україну з „українським самостійним урядом з В. Винниченком на чолі” (там же, стор. 21). Нам важко зрозуміти, чому героїня повісті, якщо вона читала „Майн Кампф” в оригіналі, не вияснила бодай членам своєї родини суті німецького націоналізму, і чому вона кипить святим обуренням на німців, „тих непрохідних ідіотів, що раптом уявили собі, що прийдуть в Азію, де „щї хльобаютъ лаптем”, що Україна — дике поле, „лебенсraum”, призначений самим Богом для них, а ми — скопище дикунів, тупих і сірих півлюдей, унтерменшів . . .” („Розгром”, стор. 42). І здається нам, по прочитанню „Розгрому”, що ледве чи можна повірити авторові, що його героїня, або ж і сам автор завдали собі стільки труду, щоб „прочитати «Майн Кампф» в оригіналі” не тільки перед війною, але і по її закінченні, бо ж по прочитанні цієї книжки ледве чи мусіли би очікувати німців з „українським урядом з В. Винниченком на чолі” і наївно обурюватися, що німці трактують нас, як „унтерменшів”.

Ми задаємо собі даліше питання: чи були в Совецькій Україні націоналісти взагалі? Володимир Мартинець у своїй праці „Від УВО до ОУН” сумнівається в можливостях ширшого контакту ПУН з Совецькою Україною, заявляючи зрештою, що усі особи з ПУН, що могли б щось в цій справі сказати, уже не живуть і забрали з собою таємницю до гробу. Цими особами були: полк. Євген Коновалець, полк. Роман Сушко, сот. Головінський, ред. Д. Паліїв. Беручи під увагу, що інж. В. Мартинець був довголітнім секретарем ПУН, треба би з його тверджень зро-

бити висновок, що понад ПУН стояв якийсь інший, вищий провід, що вирішував важливіші справи ОУН, і про які генеральний секретар ПУН не смів нічого знати. В таких умовах цілковито можливою може бути вістка, що її подав Антон Білецький у своїй статті п. н. „1956 і 2956 рік” в журналі „Вільна Україна” (ч. 9 за 1956 рік), де автор твердить, що: „Вже після оснування УВО наведений провід (полк. Євген Коновалець, полк. А. Мельник, полк. Сушко, сот. Головінський) націоналістів з доповненням інж. Індишевського і інших, що тоді вже були заграцією, рішився був увійти в політичне порозуміння з більшовицьким урядом в Москві і з тою метою вислав спеціальну делегацію до Москви і до Харкова. Переговори з більшовицьким урядом з доручення полк. Коновальця провадили в цій справі раз сот. Іван Коссак і інж. Індишевський, а потім ред. Паліїв. Переговори довели до уложення і узгіднення умови поміж ПУН і більшовицькою владою. Змістом умови була угода, що обі сторони себе взаємно не чіпають, при чому українська сторона зобов'язалася провадити свою діяльність тільки в Польщі, а не нападати в пресі на совецький уряд і комуністів взагалі. Націоналісти дістали також обіцянку, що совецька влада буде політично підтримувати український революційний рух проти Польщі, а комуністи в Зах. Україні не будуть зачіпати діяльності УВО”. Про цю саму справу пише Франц Обермаєр у своїй книжці п. з. „Україна — земля чорнозему” так: „Полковник Коновалець . . . на запрошення президента Радянської України, Петровського, поїхав до Києва. Так, як і багато інших емігрантів, дався він заслїпити себе московською національною політикою”.*)

Треба припускати, що, якщо і була дійсно якась умова поміж Проводом ОУН і більшовицьким урядом, то ця умова напевно не була дотримана ані одною, ані другою стороною. Тим не менше, фактом є, що ОУН аж до Другої Світової Війни ніколи не робила поважних спроб перекинути свої впливи на схід від Збруча. Інж. В. Мартинець рівнож сумнівається в можливості зустрічі Миколи Хвильового і Аркадія Любченка закордоном з полк. Коновальцем і попирає свої міркування дуже логічними міркуваннями. Підчас своєї подорожі закордон М. Хвильовий зі смаком висловлювався про те, з яким глибоким внутрішнім вдоволенням поставив би він „к стенке” „такого типа, як Д. Донцов” (див. М. Лясковець, „Микола Хвильовий”, Зальц-

*) (див. Franz Obermayer: „Ukraine Land der schwarzen Erde”, Wiener Verlagsgesellschaft, стр. 114).

бург, 1948 р.). В безпосередній полеміці з Д. Донцовим М. Хвильовий обіцяв, що „коли треба буде, ми завжди знайдемо місце таким типам, як Д. Донцов, в штабі Духоніна” (див. „Вісник”, липень-серпень 1933 р., стор. 591). В жодному із своїх писань М. Хвильовий не засвідчив себе, як націоналіст в модерному розумінні цього слова. Тому твердження деяких наших сучасників про „націоналізм-хвильовізм” треба записати радше на карб нішніх політичних каламбурів і засадниче переплутування понять націології, про що мова була вище.

Коли в 1941 році з’явилася в Україні ОУН з подвійним і себе взаємно поборючим обличчям, то на тлі сталевих полчищ Адольфа Гітлера і незчисленних сталінських Чингіз-Ханових орд, ОУН аж ніяк не виглядала на „лева” і не могла заїмпонувати українським масам силою — єдиним психологічним чинником, що стоїть левові до розпорядимости, а іншої психологічної зброї ОУН з собою на Україну не принесла.

Але, якщо ідеологія українського націоналізму з тих чи інших причин була і донині є чужа і незрозуміла підсовєтським українцям, то це ще не значить, що їм чужі і незрозумілі методи тоталітаризму. Якраз навпаки: протягом довгих років підсовєтським українцям були відомі тільки і виключно соціологічні теорії, проповідувані і допущені до офіційного ужитку большевицькою тоталітарною системою, яка, якщо брати її з московської точки зору, може вважатися московсько-націоналістичною, однак в большевицькій дійсності в Україні була і є з одного боку денационалістичною і виправдуючою московський окупаційний режим, а з другого боку антидемократичною, тоталітарною системою. Не треба забувати, що перший тоталітарний режим в Європі — італійський фашизм — взурувався на большевицькій системі. Роки проходили, українці не могли бачити і розуміти жодної іншої політичної системи, крім большевицького тоталітаризму. З бігом часу наші діячі в Совєтській Україні сприйняли тоталітарні методи дії як свої і винесли ці методи сюди, з собою на еміграцію, вважаючи їх єдино доцільними і виправдуваними. Я уже мав нагоду підкреслити в іншому місці, як містоголова і головний ідеолог Селянської Партії — Союзу Земель Соборної України, проф. Філіп Дубровський у своїй статті „Поворот до Московського федалізму”, друкованій у Мюнхенських „Проблемах” в 1948 році писав: „Існує два способи керування людьми: перший полягає на фізичному примусі людей до слухняности через залякування їх тілесними карами, ув’язнен-

ням, кайданами, смертю, тощо. Другий спосіб полягає на примусі економічному. Людина, щоби жити, мусить працювати, або в якийсь інший спосіб здобувати собі кошти існування. Про третю форму примусу — морального або психічного не доводиться говорити, як про окрему систему організації суспільства, бо не було на світі нації, що її життя і праця були б побудовані виключно на усвідомленні громадянами своїх обов’язків і на повномірному виконуванні цих обов’язків без жодного примусу, фізичного чи економічного”. Теорія проф. В. Дубровського про кінечність фізичного примусу в організаційному житті не є одиноким прикладом способу мислення наших громадських діячів, вихованих в большевицькій дійсності. Можна б цих прикладів навести багато більше.

Коли останніми часами розпочато рух за консолідацію усіх націоналістичних організацій, Євген Скоцко у статті в ч. 41 „Свободи” пише, що крім чогирьох засадничих відламів ОУН . . . „існує ще п’ята націоналістична організація під проводом І. Багряного, що хоч не є відламом ОУН, бо постала незалежно в 1945 році, проте споріднена багатьма моментами з рештою націоналістичного табору, і тому не можна про неї забувати, коли мова про консолідацію”.

Очевидно, що п. Скоцко має тут на увазі саме тотальні методи дії УРДП, а не розроблені докладно в стилі Д. Донцова ідеї модерного націоналізму.

Спадщина українського націоналізму в її різноманітних проявах і є, на нашу думку, дійсною причиною кризи української політичної думки на еміграції, що підточує і ослаблює духово наш національний організм. Теорія, що кожне організоване життя, також життя держави, має спиратися на терорі, на концентраційному таборі, звучить комічно і примітивно в устах українця. Не можна боротися проти московського чи й якогось іншого насилля й терору і рівночасно обіцяти власному громадянству і цілому світові, що ми, як лиш здобудемо державність, збудуємо кращий і досконаліший поліційний режим, обширніші і „взірцєво поставлені” концентраційні табори.

Усі модерні тоталітарні режими, що спирали свою владу на фізичному примусі, взурувалися на Совєтському Союзі, де терор і поліційна система допрованжені до найбільшої, тотальної досконалости. Однак жодний із режимів, що наслідували большевиків, не змогли чи не зуміли створити подібної тотальної психози терору, яка існує за залізною заслоною. Система терору не стримала

від упадку ані Мусоліні, ані Гітлера. Програ-на війна була в цьому випадку лиш наслідком цієї системи, на якій були побудовані згадані політичні системи. Советський режим був врятований в часі війни від неминучого упадку лиш завдяки збірним зусиллям Великих Демократій.

Ми знаємо, що в часі української національної революції 1917/20 років українська національна державна ідея була спершу власністю небагатьох. Але у своїй найчистішій і найкращій формі український національний рух витворив довкола себе таку могутню, притягаючу до себе психозу, що він навертав до українства протягом кількох місяців, часами протягом кількох днів і годин, запеклих ворогів українства, збайдужілих до української справи і зденационалізованих осіб. Ця атракційна сила тодішнього українства діє ще й досі, тримаючи тут, на еміграції, українську національну ідею живою через усі катаклізми нашого часу, а там, на Батьківщині, ідея ця живе в душах наших мас в образі легендарної вже нині постаті Симона Петлюри, і ця ідея зганяє сон з повік всесильних нині кремлівських володарів.

Українство в часі Другої Світової Війни, хоч і виросло засадничо з цього ж самого кореня української національної ідеї, не тільки не зміцнило цієї ідеї, а павлаки, сильно її ослабило, бо зодягнулося в чужі українському духові шати тоталітаризму: тоталітаризму націоналістичного і тоталітаризму польошевицького.

Нині українські тоталітарні організації, свідомі сили і могутності української національної ідеї, признаючись устами своїх чільних публіцистів до повного банкрутства ідео-

логій тоталітарного типу, мусять скидати пишні тоталітарні шати і одягати ними ж самими до цього часу осміювану і опльовувану скромну одіжку української національної демократії. „Здисципліновані когорти” кадрів організації, якими по старій традиції розпоряджають ще й донині деякі наші тоталітарні організації, не спроможні створити довкола себе жодної притягаючої сили і в пошукуванні рятунку від дальшого розкладу і деморалізації ці когорти були змушені на свої прапори дочепити портрет... Симона Петлюри.

Відомий нині український публіцист, Микола Шлемкевич, у своїй останній книжці п. з. „Галичанство” пише, що „в службній ролі галичанство здобувало собі — хай не любов, але пошану і признання всієї України. Сьогодні часто — до розпуки часто, відчуваємо основну зміну: — ім'я галичанина, що колись отвирало двері довір'я, тепер насторожую. Нас не то не люблять, нас і не поважають...”

Розуміємо замір автора перебрати вину за спадщину українського тоталітаризму лиш на одну галузь українського народу — на галичан, бо ж, ніби виглядає, що саме вони були якщо не ідеологами, то організаторами одного із засадничих видів українського тоталітаризму. Тим не менше, на жаль, ми не можемо прийняти пропонуваної М. Шлемкевичем офіри. Вину за спадщину українського тоталітаризму мусить перебрати на себе усе українське громадянство, принаймні більша його частина, і лиш повна свідомість власної і глибокої вини проти національної ідеї може уздоровити наші внутрішні відносини і привести до консолідації українських, нині розпорошених, національних сил, про що мріє усе українське громадянство.

У 20-ТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ГЕН.-ХОР. МИКОЛИ УДОВИЧЕНКА

21 липня 6. р. сповнилося 20 років з дня смерті одного з найстарших та заслужених воєнків Армії УНР, ген.-хорунжого Миколи Удовиченка, що після затької хвороби помер в Омекурі, Франція, 21-го липня 1937 р.

Подаємо кілька замітніших дат з життя Покійного. Закінчивши середню освіту в реальній школі ім. принца Ольденбургського, юнаком вступає до Воєнно-Топографічної Школи в Петербурзі, а по її закінченні, в 1905 р. в ранзі підпоручника Корпусу Воєнних Топографів вступає до л.-гв. Павловського полку. В 1908 році вступив до Воєнно-Юридичної Академії в Петербурзі, звідки однак, через хворобу, будучи на 2-му курсі, виступив і з 1912 р. перебував на службі в Воєнно-Топогр. відділі в Києві. З початком I Світ. Вій-

ни, на власне бажання, вступив до 129 Бесарабського полку (м. Київ) і з цим полком перебував у всіх боях, командує ротою, а потім батальоном. З січня 1915 р. призначений був до воєнно-топогр. відділу штабу півд.-зах. фронту, і на цьому становищі застала його революція 1917 р., коли то Покійний Генерал відразу став у лави Української Армії. При УЦРаді тимчасово виконував обов'язки українського комісара при штабі півд.-зах. фронту. На його долю випало відповідальне завдання формувати укр. частини на згаданому фронті. При ворожому ставленні з боку вищого рос. командування до створення укр. частин, ця праця натикалась на різні перешкоди, аж до загроз відання під польовий суд за „зраду”. — Приймав енергійну участь у скликанні всіх військових з'їздів у Ки-

еві, а після створення Ген. Військ. К-ту на чолі з С. Петлюрою, приймав участь в його праці. В серпні 1917 року з наказу С. Петлюри відправляється до Києва. Приймає участь у творенні Військового Секретаріату. В січні 1918 р., під час повстання більшовиків у Києві, на чолі відділу із співробітників В. Секретаріату, приймає енергійну участь в ліквідації повстання, з боєм звільняє центральний телеграф, ліквідує при цьому більшовецький відділ, що займав був готель „Прага“.

**Генерал-Хорунжий
МИКОЛА УДОВИЧЕНКО**

Дальша його служба при УЦРаді, гетьмані, Директорії, відбувалася у військовому міністерстві в ролі начальника персонального відділу.

Мав туберкульоз і за цей час переніс тиф і запалення легень. За листопадової катастрофи 1919 р., хворим на тиф, залишений був у м. Проскурові, де з наймовірнішим труднощами врятував себе від арешту контр-розвідкою Добармії.

З відходом нашої армії на терени Польщі, деякий час перебував в Ченстохові, а потім інтернований в Каліші, що цілковито підорвало слабе здоров'я. В 1924 році з черговою партією робітників виїхав до Франції і працював на металургійному заводі м. Омекур, не беручи активної участі в укр. житті через цілковито слабкий стан свого здоров'я. 21. VII організм уже не витримав, і змучене українське серце генерала Миколи Удовиченка перестало битися... Виконував „чорну“ початкову працю при створенні Української Армії і не дочекався здійснення своїх мрій. 23 липня 1937 року поховано Покійного на цвинтарі м. Омекур.

Генерал Микола Удовиченко був тим „одним з генералів Армії УНР“, якому головний Отаман Симон Петлюра адресував свого відомого листа. Лист той був уміщений свого часу в журналі „На Слідах“, що його видає Укр. Нац. Музей в Остерію, Каліф., і за цим журналом, повністю, був поданий в „Бюлетені УНДС“ ч. 11 з нагоди 29-ої річниці смерті Головного Отамана в 1955 році. Лист С. Петлюри редакція „На Слідах“ суироводила приміткою, яка закінчувалась так: „Будемо вдячні, коли хтось із наших читачів розкриє ім'я генерала-адресата на підставі порушень в цьому листі справ“ („На Слідах“, ч. 1, 1955 р.).

„Розкрий“ ім'я генерала-адресата не хто інший, як рідний брат покійного, північний Віце-Президент УНР, ген.-пор. Олександр Удовиченко. В своєму листі до редакції того ж журналу („На Слідах“ ч. 3, 1955) він пише:

„В числі 1 журналу „На Слідах“ вміщено листа Головного Отамана Симона Петлюри до одного з генералів Армії УНР. Цей лист адресовано мойому покійному братові, генерал-хорунжому Миколі Удовиченкові, коли він перебував у таборі Каліш, в році 1923-24. Ген.-хор. Микола Удовиченко був членом Українського Військового Комітету, був представником цього комітету при штабі російського південно-західного фронту, а далі впродовж 1917 року представником Українського Уряду при тому ж штабі по українзації частини.

Будучи штатним старшиною штабу півд.-західн. фронту, на його долю мало відповідальне, а разом із цим дуже складне завдання, із ризиком тяжких репресій російського командування переводити українзацію частини. На цьому ґрунті в нього встановилися близькі взаємовідносини з Отаманом С. В. Петлюрою, проф. Д. Дорошенком та іншими українськими діячами. В грудні м-ці 1917 р., ген.-хор. М. Удовиченка відкликано до Києва, де йому була доручена праця по організації установ Військового Міністерства (комісаріату), в якому він працював майже весь час, як нач.-к. персональної управи.

Під час інтернування в Польщі, в таборі Каліш, він розпочав писати свої спогади і в першу чергу про українзацію південно-захід. фронту, яку провадили в дуже складних обставинах, повних інтриг, загроз нольовим судом та інших утруднень. Генерали — Алексеев, Брусілов, Духонин, Володченко були головні персонажі, з якими приходилося вирішати і добиватись справи українзації частини, зокрема створення 16-го українського корпусу під командою ген. П. Скоропадського.

Генерал М. Удовиченко склав конспект своїх спогадів, глибоко шануючи Гол. Отамана, прохав його подати свої думки, освітлення деяких моментів із державного життя, ставлення до них Головного Отамана.

У висліді Головний Отаман С. Петлюра надіслав ось того листа, який на сьогодні має історичне значення і цінність.

В 1924 р. перша частина спогадів ген. М. Удовиченка була готова до друку. Виникло питання хто надрукує, яке видавництво. В-во „Червона Калина” не відмовилось видати мемуари, але було зайнято тоді виданням інших книжок, а врешті, з цих чи інших причин мемуари не змогло видати. В 1924 р ген. М. Удовиченко виїхав до Франції на роботу. Тяжка праця нищила його організм, бо був хворий на сухоти і стан здоров'я його з кожним днем ускладнявся. Здається, в році 1926, до м. Омекур, де працював ген. М. Удовиченко, приїхав з Чехії генерал Омелянович-Павленко, який переконав його передати цей історичний лист на схорону до Українського Музею в Празі. Хвала Богові, що цей лист опинився в руках п. Лисюка, бо інакше його стрінула б така доля, як і музей.

Врешті треба сказати про цінні спогади ген. М. Удовиченка і їх долю. Вони були надруковані на 350 сторінках на машинці. В 1937 році ген. М. Удовиченко після затяжної хвороби вмер і похований в м. Омекур у Франції. Мемуари покійного передала мені його дружина, і я їх зберігав, сподіваючись, що все ж пощастить їх видати. Цього не сталося. Надійшла друга світова війна. В угоду Сове-

там франц. уряд арештував і вислав із Франції кількох співробітників „Тризуба”, що був органом уряду УНР, в тому числі і автора цього листа.

Угода Сталіна з Гітлером обезкуражила франц. уряд, дала змогу забезпечити своє перебування у Франції при допомозі видатних франц. діячів, але „чорна донка”, на яку вписано прізвища співробітників „Тризуба”, впродовж кількох років давалася у знаки. Німецька армія швидко посувалася до Парижу. Легенда про німецькі збірства панувала серед французького населення. Воно масово, в безладді втікало на південь. Кожному чужинцеві, що хотів би залишитись під німецькою окупацією, загрожувало обвинувачення в симпатіях до німців, тому я мусів глибоко покинути Париж. Виникло питання, що робити з численними архівами? Відібравши найбільш цінні — листування з Головним Отаманом, А. М. Лівницьким і видатними діячами, книгу свого брата, бойовий стег 3-ої Західної Дивізії і бунчук, я рішив все здати до музею-бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, сподіючись, що ця культурна установа не зацікавить окупаційну німецьку владу. При бібліотеці залишився вірний хоронитель її п. І. О. Рудичів.” (Закінчення в наступному числі).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

Вдала імпреза відбулася у Нью-Йорку минулого липня: Т-во Прихильників УНР у Нью-Йорку влаштувало „Зустріч Президента УНР Дра Ст. Витвицького з Українським Громадянством” з нагоди прибуття його до США після 8-місячного перебування в Європі по державних справах. „Зустріч” відбулася у великій залі Укр. Нар. Дому в Нью-Йорку за участі 180 запрошених гостей, головні платники Національного Податку на підтримку Державного Центру УНР. Було багато людей і промов. Промовляли, вітаючи Президента УНР, проф. І. Паливода, як в. о. Голови Представництва ВО УНРади в США і як голова Об'єднання Прихильників УНР в США, Др. Дм. Галичин, Президент УКК, А. Батюк, голова УРСоюзу, ред. Ів. Кедрин від редакції „Свобода”, др. Є. Приходько як голова УНДС, ред. М. Воскобійник від ОУРДП, генштабу полковник А. Валійський від військовиків, п. Ю. Ревай від Закарпатських українців, ред. Р. Кристальський від СУНД, п. Д. Мельник — від СЗСУ — СП, др. М. Шахнович як представник УНДО і вікніц Протопресвітер о. Лев Весоловський, що на початку поблагословив страви, а вікніці — подякував Богові молитвою.

На привітання відповів Пан Президент довгою промовою, в якій подав у загальних рисах перебіг IV-ої Сесії УНРади і ту ситуацію, в якій знаходився ДЦ перед її початком протягом довшого часу. Дякував привним за ту моральну підтримку, яку він мав за-

Президент УНР
Д-р СТ. ВИТВИЦЬКИЙ

вжди і сподівається мати в будучому, і скінчив надією, що надшерблення в політичному секторі УНРади з часом поладяться спільними зусиллями партнерів, що до неї входять і тих, що їх зараз ще в ній немає.

Настрій на імпрезі у всіх був святочно піднесений. Серед її учасників можна було бачити гостей, що прибули з далеких околиць. Це були головні члени УНДС, наші Друзі з Трентону, Філадельфії і Бостону, пп. С. Захвалінський, Т. Сендзік, К. Самосій, М. Каплистий, Д. Лимаренко, П. Панасюк, Дм. Гурин, А. Берегулька. Дехто, як прим., п-ні Н. Білинська з Бостону та др. І. Драбатий з Вашингтону, не змогли прибути особисто на „Зустріч“, але прислали на неї „зелений“ датований у такому розмірі, якби були присутні особисто. Докладніші інформації про „Зустріч“ були в ширшій укр. пресі, крім преси т. зв. „Визвольного фронту“.

**

24 липня Високодостойна Вдова по Головному Отаманові Пані Ольга Петлюрова була іменинницею: її Небесною Патронкою є Св. кн. Ольга. З цієї нагоди Гол. Управа УНДС надіслала Високій іменинниці писемне привітання і книжку „Симон Петлюра — Державний Муж“ з відповідним написом.

**

4-го серпня по нов. стилі обходиться свято Марії Магдалини, Небесної Покровительки Високодостойної Пані Марії Лівницької, вдови по пок. Президентів А. Лівницькому. Цього року цей день припав на неділю, що дало можливість привітати Пані Президентову особисто. П. Полк. А. Валійський відвідав Високу іменинницю і склав поздоровлення від себе і від цілого УНДС.

70-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ГЕНЕРАЛА О. УДОВИЧЕНКА (1887 — 1957)

Цього року сповнилось 70 років життя й діяльності одного з найвидатніших діячів нашого державного відродження, що саме тепер його 40-ліття відзначаємо; одного з безпосередніх творців української збройної сили з-перед 40 літ; одного з найближчих співробітників Головного Отамана Симона Петлюри, найвідданішого опікуна його Родини, а після — Вдови по Головному Отаманові, Пані Ольги Петлюри; Генерал-інспектора Армії УНР; Міністра Війни в коротке існування Уряду УНР у Франції року 1940; Віце-Президента УНР, ген-штабу генерал-поручника Олександра Удовиченка.

Рідним містом генерала О. Удовиченка є м. Харків, де він народився 20. II. 1887 р. Середню освіту здобув в реальній школі, після чого закінчив Воєнно-Топографічну школу і займав старшинські становища в рос. армії. І Світова війна застала його в 129 піх. Бесарабському полку, а після видужання від поранення, відряджено його до Миколаєвської Воєнної Академії в Петербурзі. Революція 1917 р. застає ниніш-

Віце-Президент УНР
ОЛЕКСАНДЕР УДОВИЧЕНКО
Генштабу Генерал-Поручник

нього Генерала на становищі п-ка штабу 21 дивізії III Кавказького корпусу. Тут він брав активну участь в українізації частин згаданого корпусу і очолював Українську Корпусну Раду. В жовтні 1917, викликаний С. Петлюрою до Києва, став його дорадником у військових справах і брав діяльну участь у зформуванні, під проводом С. Петлюри, відомого своєю великою відвагою і патріотизмом, Гайдамацького Коша, з яким також брав участь в боях за киевський арсенал. Особливо відзначився ген. О. Удовиченко вже як к-р 3-ої стрілі. дивізії в тяжких боях за Ванярьський залізничний вузол в 1919 р., за що дивізія одержала від Головного Отамана назву „Залізної“.

Ген. О. Удовиченко не брав участі в Зимовому поході 1919--20 рр., бо в грудні 1919 захворів на тиф і опинився під денікінською окупацією в Одесі. Але тріхи одужавши, добрався до Могилева-Подільського і відновив 3 Залізну стрілі. дивізію знову, якою й командував цілий 1920 рік аж до відходу Армії УНР за Збруч 21. XI. 1920 року.

В часі ітернування в Польщі, Генерал-Хорунжий О. Удовиченко виконував обов'язки генерал-інспектора Армії УНР. В 1924 р. виїхав до Франції, де до сьогодні й проживає, очолюючи Укр. Військове Т-во. Від 1953 р. є головою Європейської Федерації Укр. Військ. Організацій, а тепер, уже другу каденцію, займає високе і почесне становище Віце-Президента Української Народньої Республіки.

Побажаємо щиро Високому Ювілятові Многих і Многих Літ, щоб дочекався щасливої долі для свого народу, якому віддано все своє життя служив і збройно захищав в часи найгірнішого лихоліття!

ДО 40-их РОКОВИН ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Граф МИХАЙЛО ТИШКЕВИЧ

Тишкевич Михайло, укр. дипломат і меценат (1857-1930), граф, дідич на Київщині; оснував при „Просвіті” у Львові „Михайлову премію” за найкращу історичну повість або драму, жертвував великі гроші для НТШ, тощо; 1919 р. посол УНР до Ватикану, опісля голова укр. делегації на мирову конференцію в Парижі; написав низку статей у франц. пресі про українську справу, видав зах.-європ. історичні матеріали (головно мапи) до укр. історії; залишив спомини. (“Укр. Енци. — Ки. Зн.”)

Граф М. Тишкевич помер 3 серпня 1930 р. в Польщі. Містимо його статтю, уміщену свого часу в журн. „За Державність” ч. 7 п. II. „З недавнього минулого”, де подається оцінка нашої армії з боку найвищих французьких військових кіл.

Цим скромно відзначаємо також 100-ті роковини народження цього видатного Українця.

Слава Козацчини дунала колись по цілому світі. Знала її Європа й Азія; лише в самій Франції Рішельє, Людовик XIV і Наполеон, який наказав історикові Лезюр написати книгу про козаків. Писав про них Вольтер і співав Віктор Гюго.

Наше військо повні підтримало цю славу тепер.

Мені далося в тому переконатись в Парижі в роках 1919-1921, а ще раніше в Швейцарії. Вісті з фронту, телеграми, які я передавав до преси, до швейцарських офіційов „Der Bund” і „Journal de Geneve”, а потім до французьких часописів, більше, я певний, робили враження, як матеріяли й дипломатичні ноті, подавані до Мирової Конференції та всіх урядів Антанти. Я чув також, що в Німеччині, опріч кількох професорів, як прикладом П. Рорбах, одні тільки військові сфери сприяли нашій справі. Міністерство Закордонних Справ, як і сам Кайзер та його канцлери, холодно до нас відносились, а ще більша від них сила — преса — була взагалі нам ворожа. Націоналістично-консервативні органи¹⁾ стояли за російським царатом, жидівські²⁾ за російською єдиною нещільною Республікою, католицька „Germania” не була нам прихильна з інших поводів. Зате Гиденбург і генеральний штаб стояли, як кажуть, за нами.

У Франції, опріч більшовицької „Humanite”, преса держалася куртуазно, а можу сказати навіть взагалі прихильно. Урядові органи „Les Debats” і „Le Temps” трохі холодніше, одначе військовий рецензент останнього, генерал Ля Круа (La Croix) помістив колись дуже теплу статтю про українську армію; адмірал Дегуї також часто писав прихильні нам передовиці в різних часописах. Відомий герой великої війни де Кастельно, що сам стратив трьох синів на полі битви, написав прегарну передмову до брошури „За Самостійність України”, в якій було поміщено інтерв'єлі в Парляменті і Сенаті депутатів Гавр-Бонселя і Перольза та сенатора де Монзі (пізніше прем'єра) в справі визнання України самостійною державою. Багато симпатій виказував нам генерал Массене, що вертався з Варшави і з фронту, де зблизився з нашими військовими сферами. Він підтримував нашу справу перед тодішнім прем'єром Мільєраном і комісією закордонних справ в Парляменті. Так само начальник штабу, генерал Вейган, що вертався з Польщі зі славєю побідника більшовиків, і менш відомі генерали Марго та інші. Але найбільше прихильності, шпирої доброї волі і тепла виказав мені маршал Фош.

Він сердечно мене привітав і просив про якнайшпирші інформації; потім, за іншим разом, прихильно слухав мою пропозицію стати на чолі наших військ проти більшовиків і готовий був її прийняти: „Я вже стою на чолі польських і чеських армій, з охотою буду і над українською...” На жаль (як казали потім в Міністерстві Закордонних Справ), „політики не провадять генерали”. Опісля, на конференції в Спа, де я його останній раз бачив, незвичайно високо ставив хоробрість нашої армії. На мій запит: „А що, чи не добре боється?” — відповів: — „Це я сам... (закляв по жовнірськи) добре знаю”. З повною щирістю визнав, що справі нашій найбільше шкодив тоді Ллойд Джордж. Як звісно, англійський прем'єр був у залежності від внутрішніх відносин з Партією Праці, яка сприяла більшовикам, а при тому сам представник Уряду УНР п. Марголіні неприхильно ставився до нашої самостійності. Таке відношення до тих людей, що носили титули українських амбасадорів чи делегатів, я знайшов і в Парижі, де мене відразу здобала неприхильність у Міністерстві Закордонних Справ, а в американській делегації здивований відклик делегата Даллеса: „Самостійність? Це перший раз ми чуємо ці слова від українських делегатів”!...

Але французька армія бачила тільки героїзм тих, що на фронті боролись і гинули за те слово, і я тим її почуттям завдячую оте тепле відношення організації „La France Militaire”, з яким прощались зі мною, коли в березні 1921 р. я виїжджав із Парижа.

Будьмо спокійні, такі люди як Фош, як Кастельно, знають, хто ми, а саме — яка наша армія, цвіт нашої народи.

Граф Михайло Тишкевич.

1) „Kreuz Zeitung” і інші.

2) „Berlin. Tageblatt”, „Frankfurter Zeit” і віденська „Neue Freie Presse”.

ДО 70-х РОКОВИН ЖИТТЯ ГЕНЕРАЛА М. САДОВСЬКОГО

29 липня б. р. сповнилось 70 років життя Генерал-Хорунжого Армії УНР Михайла Садовського, Людина хоч і надзвичайно скромної, але проте чи не найбільш відомої нашому еміграційному суспільству як в минулому, так і по 2-ій Світ. Війні. Проте, відомої тільки з широких безпосередніх, персональних відносин з людьми, які однак ніде з писаного матеріалу майже нічого не довідуються про Генерала, який ба-

Генерал-Хорунжий
МИХАЙЛО САДОВСЬКИЙ

гато й багато років свого, повного невстигнутої праці, життя писав у своїх і чужих виданнях тільки про інших заслужених людей, але не про себе. На щастя, в 2-й частині „Спогади“ о. Петра Білона, що вийшли минулого року, знаходимо тенду згадку про шістнадцятого Ювілята, яка містить короткі біографічні відомості про нього, і які, не маючи інших, повніших, пропонуємо нашим читачам, з яких більшість, думаємо, доповнять своїми власними спогадами з пережитого в минулому спільно з генералом Михайлом Садовським.

„Генерал Михайло Садовський народився на Київщині. Скінчивши військову школу, був приданий на службу в 167 піш. Острозькому полку, з яким і перейшов усю першу світову війну на різних командних становищах, від молодшого старшини почавши й на помічникові командіра полку скінчивши. На тій же війні був поранений, контужений і отруєний газми. На українську військову службу вступив ще за

Центральної Ради і займав у ній численні команди та керівні становища у Військовому Міністерстві.

Після трагічного закінчення наших Визвольних Змагань М. Садовський визначився ще й непересічним та невтомним робітником і на громадському полі. За його ініціативи та організаційного хисту постали різні емігрантські професійні, допомогові, культурно-освітні та науково-видавничі товариства й організації: в Каліні, Лодзі, Варшаві тощо. Окрім того був він і членом багатьох цивільних організацій та установ. На спеціальну увагу заслуговує його праця в Українському Воєнно-Історичному Товаристві, з якого, за його редакцією, вийшло у світ 10-ть томів цінних матеріалів з історії наших Визвольних Змагань, під назвою „За Державність“. У теперішній (другій) еміграції, Воєнно-Історичне Товариство перейменовано на Український Воєнно-Історичний Інститут, на чолі з М. Садовським, як директором. При цьому Інституті засновано Музей історично-військових пам'яток Визвольної Боротьби України, для якого ген. Садовський, за допомогою інших старшин, зібрав та упорядкував велику кількість дуже цінних експонатів, головні військових прапорів, мап, схем, відзнак та різних значків і тисячі фотознімок. Із спеціальними виставками тих музейних експонатів, що є вічно-живими свідками наших змагань, ген. Садовський об'їхав усі українські табори в Німеччині, а тепер, час-від-часу влаштовує на місці свого нового поселення ці виставки по містах Канади. Поза-тим, ген. Садовський не занедбує й іншої громадської роботи. Дуже часто в місці свого осідку в Торонті виступає, як добрий промовець на всіляких урочистостях, академіях та відчитках. У житті ген. Садовський скромна, привітна та вразлива на чужу біду людина, і ці його прикмети з'єднала йому загальні симпатії й пошану. М. Садовський бере живу участь і в церковному житті. (Прот. Петро Білон: „Спогади“ II, 1956. Пітсбург).

Бажаємо Пану Генералові ще Многих і Многих Літ!

20 РОКІВ НАЗАД І ТЕПЕР...

„Діло“ з 20 червня 1937 р., що вийшло того дня у збільшеному розмірі — присвячено Армії Української Народної Республіки. Передовичю до того числа „Діла“ написав п. І. Кедрин. Другу статтю — „Початки організації української збройної сили“ виготовлено на підставі матеріалів Українського Воєнно-Історичного Т-ва у Варшаві. Далі вміщено ряд статей визначних генералів Армії Української Народної Республіки: „Чому ми програли?“ — генер. штабу ген.-хор. М. Безручка; „Матеріалів Українського Воєнно-Історичного Т-ва у Варшаві“ — ген. штабу ген.-хор. Володимира Сальського; „Світла й тіні боєвих чинів“ — ген. штабу ген.-хор. В. Куца; „Позитивні й негативні сторінки отахманів“ — ген. штабу ген.-хор. В. Змієнка. („Тризуб“ ч. 26 за 1937 р.).

Та то було колись, тоді як ще було багато живих учасників і свідків тих подій, про які писалося. Тепер

них дієвих осіб є обмаль; великі й трагічні події нашого недавнього минулого забуваються або фальшуються. Всі згадані вищі військові автори вже покійні, та й „Діла“ також немає. Але ж живи ще є, на щастя наше, його редактори, навіть ті, що складали оте число з-перед 20 літ, число за 20 червня 1937 року! Чому б було не скласти подібного числа 20 червня 1957 року?

ДО 35-их РОКОВИН ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

„Загалом є відомо, яке велике національно-культурне значення мають українські високі школи в Чехословацькій республіці, і зокрема Подебрадська Академія, цей перший почин української національної політехніки. Коли її становине захиталося, то з ініціативи громадської виникло Т-во її прихильників, що поставило собі за мету продовжити її існування, тоді, коли б уряд Чехословацької республіки не мав змоги далі її підтримувати.

Управа цього т-ва, м. іншим, звернулася з своєю дозволю до одного з видатніших українських діячів, нині вже покійного, з пропозицією вступити в число членів т-ва, та взагалі допомогти його праці, цілком неутралий та виключно культурній.

Справа зовсім ясна і нескладна. Є у тебе добра воля допомогти — зроби це, як робили сотні інших. Не маєш бажання з тих чи інших мотивів справу підтримати, поведись так, щоб принаймні їй не шкодити.

Що ж робить цей діяч? Він пише у відповідь величезного „одвертого листа“, в якому на протязі більш як 20 сторінок намагається доказати, що Академія — це є гніздо „пеглорівництва“, що вона весь час підпорядковувалась у своїй праці якоюсь конспіративному гурткові, що мав зв'язок з тим СВУ, за який судили акад. Єфремова та товаришів у Харкові, що вся її праця нічого не варта, бо вшешенки Академії не працюють для свого народу... І все це сталося в наслідок того, що колись Академія визволилася від залежності од Громадського Комітету, на чолі якого стояв він.

Справедливість вимагає зазначити, що, за свого життя, покійний діяч листа цього не опублікував. Віддамо честь його громадському такту та обережності. Це зробили виконавці його духовної і, на мій погляд, зле йому і його пам'яті прислужилися.

Стільки амбітної злості з цього листі, стільки руйнівної психології... — Як не на мое, то нехай краще нічого не буде“, і разом стільки мегаломанії...

Так писав колись наш земляк К. Ніко зі свого хутора St. Jean de Maurienne у Франції до „Тризуба“ (ч. 14 за 1933 р.). Він, крім наведеного, навів ще два подібні приклади з поточного українського життя і всі три умістив у своїх „Листах до Земляків“ під спільною назвою *Bestia sine carnis*.

Згадуючи, разом з колишніми членими й небагатьма ще живими членами професорського складу

Академії (бо т. зв. українському громадянству до цього ювілею нашої національної політехніки „немає ніякого діла“), події з її життя, мусимо з сумом ствердити, що таких прикладів „руйнівної психології“ і по сей день маємо більше як подостатком. От, прим., візьмим „Резолюції IV Конгресу Українців Аргентини“ зі „Свободи“ ч. 150 за 1957 р. Їх там 9. Вся увага творців цих резолюцій звернена на відсутність єдиного українського політичного центру, який би тут, у вільному світі, „міг допомогти нашому народові на Рідних Землях“.

В пошукуванні такого авторитетного представництва автори резолюцій зупиняються не тільки на УКК та КУК, але й на Українському Осередкові в Парагваї, переочили тільки УНРаду і взагалі УНР. Бо політичним босом аргентинських українців, як відомо, є колишній генерівець, а нині мельниківець п. Є. Опацький, а його, як і його „друзів“, тепер в УНР немає. — „Як не на мое, то нехай краще нічого не буде“, і разом стільки мегаломанії..., повторимо знову слова земляка К. Ніко. Від себе ж додамо: УНР не мала нічого, крім прикостей, від своєї амбасаді в Римі, — така вона є і в Аргентині.

РЕЗОЛЮЦІЇ СЬОМОГО З'ЇЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В США, який відбувся в дні 30-31 серпня та 1-го вересня 1957 р. в Нью Йорку, США.

1. Сьомий З'їзд ОДУМ в США щиро вітає Президента Двайта Д. Айзенгауера та Уряд США і гаряче апелує, щоб Уряд США вів законорядну політику в напрямку зміцнення і поширення у світі демократії та визволення поневолених союзського Московію народів, між ними і народу українського.

2. Сердечно вітає Президента Української Народної Республіки Др. Степана Вишницького, Голову і Членів Президії УНРади та Голову і Членів Виконного Органу Української Національної Ради.

3. Сердечно вітає Високопреосвященніших Ієрархів, Духівництво і Вірних українських Церков.

4. Сердечно вітає Громадсько-Політичне Представництво українців в США — Український Конгресовий Комітет Америки з побажанням, щоб його Керівні Органи у праці на зовнішньому відтинку тісно співпрацювали з Державним Центром Української Народної Республіки.

5. Сердечно вітає активні політичні сили української демократії, організовані в українських політичних партіях, що входять до складу Української Національної Ради, і щиро бажає їх провідникам і членам найважливіших успіхів у боротьбі за Українську Самостійну Демократичну Державу.

6. Сердечно вітає споріднені демократичні організації колишніх репресованих і політичних каторжан, антикомуністичних бунтівних воєнків совітської армії, демократичне студентство та всі українські національні установи і організації на чужині, що ведуть боротьбу проти московського комуністичного імперіалізму.

7. Сердечно вітає всі українські молодечі організації, що боряться за здійснення наших національно-державних ідеалів.

8. Сердечно вітає Українську Молодь на Батьківщині, що не зважаючи на жорстокі репресії червоного

окупанта, ставить твердий спротив, та бажає їй успіху в цій першій боротьбі.

II. З нагоди 40-річчя Відродження Української Державності, 7-ий З'їзд ОДУМ в США вітає всіх старши, підстаршин і вояків Армії Української Народної Республіки, які в бурхливі дні Національної Революції збройно боролися за найвищі Ідеали Нації — за її Державність.

III. 7-ий З'їзд ОДУМ в США в пошани схилиє свої голови перед світлою пам'яттю полеглих героїв з-під Крут та Базару та всіх воїнів, що на полях боїв, життя своє віддали на Вівтар Батьківщини за її Волю і Державність.

IV. 7-ий З'їзд ОДУМ в США вітає ініціативу Президії та Виконного Органу УНРади та всебічно підтримує ідею скликання і відбуття Світового Конгресу Вільних Українців для врочистого всенационального відзначування 22 січня 1958 р. — 40 роковини проголошення Самостійності і Соборності Української Народної Республіки.

V. 1. Учасники 7-го З'їзду ОДУМ в США відзначають, що Українська Демократична Молодь, об'єднана в своїй організації, перебуваючи на вигнанні в країнах вільного світу, постійно намагається бути виразником бажань і цілей боротьби своїх братів і сестер на Рідних Землях. Одночасно Українська Демократична Молодь у вільному світі пильно слідкує за всіма процесами виняву національної душі молоді в Україні. Вона стверджує з почуттям гордості, що не зважаючи на всеподавляючий утиск окупацького тоталітаризму, єдино бажаним і єдино існуючим у свідомості українського народу на Батьківщині є наш спільний ідеал свободоловної, справедливої і послідовної демократії.

2. З нагоди 40-річчя відродження Української Державності, 7-ий З'їзд ОДУМ в США закликає всіх одумінок і одумівців всебічно підтримувати морально і матеріально Державний Центр УНР.

3. 7-ий З'їзд ОДУМ в США з приємністю стверджує ідейний зріст серед одумівського членства і організаційний розрост і розвиток „Юного ОДУМ”.

4. Стверджує, що виховання молодого покоління є не лише завданням ОДУМ, а також і всього українського організованого суспільства на еміграції.

5. Гаряче апелює до українського Громадянства творити Батьківські Комітети, які сприяли б розростові ОДУМ.

6. Стверджує, що успішність праці ОДУМ залежить не лише від обрання Керівних Органів, але від активної і енергійної праці всього членства ОДУМ.

7. Звертає увагу на посилення самовиховної праці серед членства в напрямку удосконалення і гартування свого характеру.

8. Закликає всі філії ОДУМ та поодинокі члени взяти ініціативу в навіязуванні дружнього і культурного співжиття між іншими українськими молодечими організаціями та організаціями молоді народів поневолених Москвою.

9. Доручає новообраним Керівним Органам розглянути можливість придбання власної оселі.

10. Закликає новообраних Керівних Органів і все членство на терені США розбудувати фінансову базу Видавництва „Молодої України” та приділити особливу увагу в розповсюдженні журналу і збільшення числа передплатників.

11. Вносить ширю подяку всім особам та установам, які виставили усно або надіслали письмові привітання З'їздові.

Президія З'їзду.

—000—

З ДІЯЛЬНОСТІ УРЯДУ УНР

ГОЛОВА В. О. УНРАДИ ВІДБУВАЄ ПОДРОЖ

М. ЛІВИЦЬКИЙ

Голова Вик. Органу УНРади.

В м-цях липні-серпні ц. р., Голова Виконного Органу УНРади Микола Лівичський відвідав цілу низку міст в Західній Німеччині, та відбув подорож з політичною метою до Бельгії і Великої Британії, виступаючи з доповідями в більших осередках скупчення української еміграції.

В Німеччині.

20 липня ц. р. М. Лівичський прибув до столиці Зах. Німеччини Бонн, де мав побачення з відповідальними представниками німецького політичного світу, та зустрівся також з визначними діячами т. зв. сателітних держав.

Під час своєї подорожі на півночі Німеччини, Голова ВО виступив з прилюдними доповідями в осередках укр. еміграції в промисловій Рурщині, як от у Порте Вестгуден-і та в Ліпторф-і, на тему „Сучасне політичне становище і українська визвольна акція”.

Крім прилюдних виступів, Голова ВО мав нагоду перевести розмови з деякими українськими громадянами, зокрема в Дюссельдорф-і і Бонн-і.

В Бельгії.

9 серпня ц. р. М. Лівницький прибув до Брюсселю, де стрінувся з тамошньою українською колонією і де пробув чотири дні. Доповідь Голови ВО на політичну тему збирала численну аудиторію та пройшла з надзвичайним успіхом. М. Лівницький відбув у Бельгії численні побачення і наради з окремими діями, та zorganizував Представництво УНРади на Бельгію, якого там до цього часу не було.

В Англії.

13 серпня ц. р. Голова ВО УНРади приїхав до Лондону і протягом трьох тижнів відбув там важливі зустрічі та наради як з чужинцями, так і з українськими чинниками. М. Лівницький зложив візиту Голові Церковного Управління в Англії о. Протопресвітеру Сергієві Молчанівському і Голові Управління Греко-Католицької Церкви о. Митратові Олександрові Малиновському. Користаючись з нагоди перебування в Лондоні Владика Архiepіскопа Івана Бучка, М. Лівницький відбув з ним двохгодинну розмову.

Далі М. Лівницький мав побачення з політичними діями та високими урядовцями Міністерства Закордонних Справ Англії, як також з англійськими журналістами; з представниками т. зв. держав-сателітів; з проводом Союзу Українців у Вел. Британії (СУБ), та іншими представниками українських організацій. Польський Інститут Східній в Лондоні приймав Голову ВО на спеціальному бенкеті.

М. Лівницький виступав з доповідями, при дуже численній аудиторії, в Лондоні, Ковентрі, Болтоні, Олдгемі, Bedford і Ноттінгемі. Крім того, в Ноттінгемі, з нагоди 40-ої річниці відродження Збройних Сил України, М. Лівницький привітав в імені Державного Центру УНР, Академію, на якій біля 300 учасників, з великим захопленням, вітали Голову ВО УНРади.

Візита Голови ВО в Англії затягнулася з огляду на запрошення до відвідин інших осередків скупчення української еміграції в Англії.

Слід відмітити, що на відчити Голови ВО у всіх містах названих європейських держав, перебувала в ся місцева українська колонія, і зустрічі представника Державного Центру УНР відзначалися великою сердечністю. Українська еміграція всюди виявляла великий інтерес до праці і діяльності ДЦ і особия Голови Виконного Органу УНРади.

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ УНР, ГЕНЕРАЛ О. УДОВИЧЕНКО В ЛОНДОНІ

На запрошення організаторів академії для відзначення 40-х роковин відродження Українського Війська в Лондоні, сюди прибув з Парижа Віце-Президент УНР, Генштабу Генерал-Поручник Олександр Удовиченко і дня 31 серпня ц. р. виступив тут з доповіддю, присвяченою цій величній події, співтворцем і активним учасником якої він сам був під проводом свого Високого Зверхника, Головного Отамана Симона Петлюри.

Як особа Високого Доповідача, так і сама його доповідь були зустрінуті з великим захопленням численної аудиторії, яка була щиро вдячна Генералові, що відвідав українську громаду в старій столиці Великої Британії.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Для відзначення сорокової річниці Української Національної Революції Виконний Орган спільно з Президією УНРади, ухвалили скликати Світовий Конгрес Вільних Українців в 1958 році на терені США — Канада, куди мають прибути делегати зі всіх кінців світу.

Ця акція має засвідчити перед громадською думкою усього вільного світу нашу незламність у боротьбі за здійснення історичної мети, проголошеної вже сорок років тому.

Виконавчий Орган УНРади закликає усі українські центральні установи, як ПАУК, УКК, КУК та всі інші політичні і громадські українські установи і організації та все українське громадянство у вільному світі, навіязувати з ним контакт у цій справі, подавати проекти і активно причинитися до реалізації цього плану.

Листування в справі Світового Конгресу Вільних Українців на терені США треба надсилати на ім'я голови Державного Представництва УНР в США Євгена Приходька на адресу: Е. Pnychodko, 1198 Pacific St., Brooklyn 16, N. Y., USA.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ВО УНРАДИ В США

9-го липня б. р. відбулося засідання Представництва ВО УНРади в США, скликає для вибору кандидатів до Представництва у зв'язку зі змінами в персональному складі органів ДЦ і в самому П-ві після IV-ої Сесії УНРади. Засідання скликав і провадив ним дотеперішній голова Представництва, др. К. Паньківський, що в наслідок перебутої тяжкої хвороби, з цієї своєї відповідальної функції зрезигнував, залишившись в новому складі П-ва як референт фінансових справ. Дальші члени П-ва намічені такі: др. Є. Приходько — голова, ред. М. Воскобійник і проф. Ів. Паливода — заступники, полк. А. Валійський, сен. К. Троян і М. Сакало — члени Представництва. В засіданні взяли участь по два представники політичних організацій, що входять до УНРади.

Дня 24 липня ц. р. Виконний Орган УНРади затвердив такий новий склад Державного Представництва УНР в США:

др. Євген Приходько — голова Представництва і референт закордонних справ, ред. Михайло Воскобійник — перший заступник голови і референт преси і пропаганди, проф. Іван Паливода — другий заступник голови і референт внутрішніх справ, др. Кость Паньківський — референт фінансових справ, полк. Аркадій Валійський — референт військових справ, др. Корнеліо Троян та М. Сакало — члени представництва без реферату.

ВСЯЧИНА

"Honorable Nikita Sergeevich!" — Так кількома вертатами величає Нікиту Хрущова проф. Микола Чубатий у своєму листі, який сміливо можна назвати вершком безглузддя й опортунізму. Зміст листа — спроба перекозати Хрущова про потребу відновлення греко-католицької Церкви в Україні. Чубатий почває Хрущова, що „Справедливість, правопорядок і навіть інтереси самого Советського Союзу вимагають, щоб кривди, панесені західнім українцям в справах Церкви були направлені”. Бо ж — „Немає жадного сумніву, що ні Україна, ні Росія не скористали зі знищення гр.-кат. Церкви; це не принесло замирення, а лише кинуло тисячі її членів у підпілля”. Проф. М. Чубатий намагається довести п. Хрущову, що гр.-кат. Церква „не була реакційною силою на службі того, хто експлуатував працюючі маси, як то було в інших областях України. Навпаки, гр.-кат. Церква Західної України впродовж століть була оборонцем українських мас супроти національного і соціального гноблення Польщею”. Тому то й веде проф. Чубатий далі: „Є необхідно, щоб український греко-католицький Церкві в Західній і Закарпатській Україні були дані рівні права з російською православною Церквою і протестантськими Церквами в СРСР”.

Як бачимо, з цього постулату проф. Чубатого можна було б зробити висновок, що йому цілком байдужо є доля православної Церкви рідного народу в СРСР і що під цим поглядом в очах православного українця Чубатий є такий же, як і Хрущов, що він є „спутником”. Але так не є, і дуже б помилявся той, хто б припустив, що професор Чубатий не є український соборник. Це видно з наступного розділу його листа:

„Коли в роках 1944-45 виринуло питання в США щодо проблеми приєднання Зах. України — до Польщі чи до Сов. України під жорстоким правлінням Сталіна — мої друзі і я були за об'єднання з матірнім краєм, щоб живе тіло України не було пошматоване”.

Хоч, каже проф. Чубатий при цьому, —

„Ми не забули того чистилища, що його пережила Сов. Україна в роках 1938-39 в кілках Сталінізму і велико-російського шовінізму”.

Свій лист проф. М. Чубатий, як сам каже, послав Хрущову в мові українській 5. XII. 1956, а в англійській мові опублікував його в редакційним ним „Ukrainian Quarterly” ч. 2 за червень-м.ц. 1957 р., подаючи його до „ласкавого відома” ланам: William Foster, Paul-nico Toghiani і Jacques Ducloux, тобто лідерам комуністичних партій США, Італії й Франції, очевидно сподіваючись від них моральної підтримки в своєму постуванні. Сам М. Чубатий представляється Хрущову і його високопоставленим закордонним товаришам як людина далека від закиду в якомусь там „буржуазному націоналізмі”. Перш за все „моя еміграція не була плянована”. Отже підкреслюється, що він не тікав перед більшовицькою силою, як то зробили інші, а що у нього справа зовсім інша: „Я прибув до США в серпні 1939 р. для участі в Міжнародному конгресі, а через війну не міг повернутися додому, залишився в США, став громадянином і працював як журналіст. Я є редактором англомовного журналу „Український Квартальник”, що, на мою думку, робить велику користь як українському народові, так і справі світового миру”. — Далі: „Я є демократ і віруючий християнин, і з цієї причини опонент комунізму, не так щодо соціальної його програми (бо я сам син бідного селянина і знаю добре злидні працюючих мас), як головню щодо матеріалістичної філософії”.

Взагалі ж проф. М. Чубатий хоче представитися справді таким, як він підписався під листом до Хрущова: „Yours truly Nicholas D. Chubaty”.

„Український Квартальник” видає УКК, на гроші, зібрані для Народного Фонду. Вижаємо друкування такого матеріалу як цей лист знуцанням над платниками Народного Фонду, а автора листа — політично неграмотним.

*

До відвідин полк. А. Мельника. — „Свобода” ч. 127 за 5 липня 1957 р., вітаючи полк. А. Мельника з нагоди його приїзду до Нью-Йорку передовіцею п. н. „Побажаний гість”, писала м. ін. „Сьогодні український нарід все ще в неволі і продовжує боротьбу за визволення в чи не найбільш скомпліктованих обставинах. Ім'я полковника Мельника є одним із символів цієї боротьби, як є ними імена Петлюри, Коновальця, Скоропадського, Чупринки, Бандери”.

Але ми думаємо, що хто знає, чи таке „гляйхшальтування” буде полк. А. Мельників до впадоби. Це тому, що свого часу ОУН-івська преса писала:

„За останніх 15 років мав український нарід чимало претендентів на провідників: Грушевський, Винниченко, Петлюра, Петрушевич, але ні один з них не був справжнім провідником поневоленої нації, яка змагає до здобуття своєї волі. Всі вони виказалися тільки міжнародним прохачами. Наслідком цього всі вони поповнили над собою політичне самогубство” („Укр. Слово” ч. 25 за 1933 рік, Париж).

Підкреслені нами місця вказують, що не до речі чіпляти „міжнародного прохача” Петлюру, що „поповни над собою політичне самогубство”, до таких незаплямованих персон як полк. А. Мельник чи там Бандера Степан. Не бачимо також доцільності ставити Петлюру в один ряд з такими „героями” як Коновалець та Чупринка. Чому замість нього не поставити, скажімо, Є. Петрушевича, який і „територіально” є ближчим, і мав аспірації щодо соборності подібні, і таке ж „доброзичливе” ставлення до Симона Петлюри?

*

„Не оперувати клеветнею”. — Це є один малий розділ з великої статті Олексія Яворського п. н. „ОУН ні в чому не змінилася”, уміщеної в ч. 31-32 Вінніпегського „Укр. Голосу” за 7 серпня 1957 р. — Редактор „Нового Шляху” іронічно глузує собі, що нацисти не розстріляли ні одного українського посла, але ні спалили живцем в німецькому констаторі уснерівського міністра. Це правда! Але й правдою є теж, що ті самі німці, які масово винищували низове членство ОУН та знищили тисячі української неоунівської інтелігенції, сотні тисяч українського робітництва та селянства, не розстріляли ані не спалили живцем ні одного великого вождя чи провідника ОУН, хоч всіх їх мали в руках, як полк. Мельника, Бандеру, Бойдуника, Стахова, Стецька, Ребета, Мірчука та багатьох інших, не помінаючи й велими заслуженої для ОУН особи редактора „Нового Шляху” п. Мартинця. Всі вони на еміграції сьогодні живуть і титулюються заслуженими провідниками ОУН та людьми праці й чину, мимого того, що їх членство масово винищено в німецьких і більшовицьких тюрмах чи в ГУЛА.

Звичайно ворог винищує найперше провідників організації. Та німці видно були іншими політиками і, або думали, що всі ті послі, міністри та провідники ОУН для них не такі страшні, як ми самі думаємо про себе, або можуть ще їм придатися в їх українській політиці. Я особисто раджу п. редакторові „Нов. Шляху” не оперувати клеветою, що українські демократи помагали німецьким фашистам і тому їх німці не знищили, бо така клевета є двосічна і може бути використо-

вувана нашими національними противниками також у відношенні до живих ще провідників ОУН, яких я особисто уважаю так само чесними людьми, як і живучих ще всіх послів УНДО і міністрів УНР, яких не постріляли ані не спалили жінцем німці. А втім, коли п. редактор „Нов. Шл.” має дійсно докази вік такого чи іншого політика, які рівно допомагали полякам або німцям в боротьбі з українським націоналізмом, то чому не назвати їх поіменно?

*

У „Свободі” ч. 180 за 19. IX. 57. появилася замітка: „ЗДА проти участі УССР у Харчовій Організації ОН”. В ній з терену Об'єднаних Націй подається, що „Українська Соціалістична Советська Республіка згодою була подання, щоб допустити її до Харчової і Сільсько-Господарської Організації (ФАО — „Фунд енд Агрікалчер Організацієн”), яка є одною із т. зв. спеціальних агенцій Об'єднаних Націй. Советський Союз досі сам туди не належить, бо не хотів прийняти на себе харитативних зобов'язань, які випливають з членства. Однак СССР звернувся був літом цього року до американського уряду з проською — підтримати подання УССР. Американський уряд відповів, що він розгляне цю справу, а в минулий вікторок повідомив советського амбасадора у Вашингтоні, що Америка не підтримуватиме справи Советської України на терені Харчової і С.-Г. Організації ОН, бо — мовляв — „Советська Україна є інтегральною частиною Советського Союзу і не має тих даних суверенної держави, які потрібні для членства в ФАО. За коментарями американської преси, на рішення американського уряду вплинула головню міркування, що московський уряд хотів би дістати через членство Сов. України у названій вігорі Організації вплив, але далі не брати на себе ніякої формальної відповідальності”.

Підкреслене нами вказує, що виникла, отже, знову нагла потреба негайної інтервенції нашого уряду і публічної політичної оцінки в обороні „суверенної УССР”. Як бачимо, при всій силі наших аргументів не пощастило нам переконатися свого часу американський уряд в тому, що неукраїнська Україна є суверенна, з усіма потрібними атрибутами, держава українського народу; що ті, які сидять і голосують з московськими горлорізами, — то є правні його пердставники в ОН.

Згадавши про це, один з дописувачів у „Свободі” п. М. Д. Бачин (ч. 178 за 17. IX. 57.), висловився: „Далеко від батьківщини затуманюються людям засадничі справи”. Але й „далеко від батьківщини”, скажемо ми, ще недавно справи так зле не стояли. Це ж уже за прем'єрства пок. І. Мазепи, та за життя теж уже нині зюкійного Президента А. Лівницького, ВО УНРади, у Меморандумі до голови і генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, що відбувалася тоді в Парижі, дня 20. IX. 1948 р., писав:

“I have the honour to declare that among the nations participating under your direction in this session of the United Nations the Ukrainian nation actually is not represented.”

Тому що, казан покійний Прем'єр уряду УНР, —

“Consequently Ukraine (though it is called by Soviet propaganda independent) has become in reality a colony of Soviet Russia”.

а відносно т. зв. української делегації в ОН сказав, що —

“the delegation of the so called government of the Ukrainian Socialist Soviet Republic to the United Nations represents only the oppressors of Ukraine and for this reason has no right to speak in the name of the Ukrainian nation.”*)

*) З публікацій Інформ. Бюро ВО УНРади п. н. “Documents of Ukrainian Foreign Policy.” 1949.

Але ті люди вже є покійні, тепер же на зміну прийшли нові люди, а головне — нова „наука”, і ми боїмося, щоб, консеквентно йдучи, наші урядові чинники не пішли слідами недавнього минулого, щоб згагити те рішення американського уряду в користь української нації, за яке ми мусіли б йому тільки щиро подякувати і всебічно підперти.

Ми не мусимо обов'язково стояти на тій познці, на яку ставить нас недавній керівник Зовнішніх Справ ВО УНРади п. Дм. Андрієвський та численні його однодумці, мовляв, „поляки, мадяри, чехословаки чи румуни, які мали донедавна загально визнані держави... можуть домогатися усунення з ООН представників комуністичних урядів їхніх країн, але нам це робити немає рації, ба — навіть небезпечно, бо можемо захитати нетривкою ще будовою нашої державності” (Дм. Андрієвський: „До питання державності”, „Укр. Слово” за 3 квітня 1955). Ми вважаємо, що ця наша „державність” є багато „триквіша” від державності перерахованих держав-сателітів, бо триває ось уже понад 40 років, і вважаємо необхідним цю „державність” „розхитувати” як і де тільки можливо, щоб вона таки нарешті завалилася. Можемо „розхитувати” її лише на міжнародному форумі, але якого успіху можемо досягнути, коли замість цього ми з більшою силою обобраємо цю „державність”, вигадуючи для неї всі необхідні атрибути?

Чи таке наше становище не є причиною того, що екзильні уряди т. зв. держав-сателітів не хотять нас мати у своєму колі?

ТРОХИ ПЕРЕКЛАДІВ З ЧУЖИХ МОВ

З англійської.

„Режим Франка святкує цього року 21 роковини своєї революції проти законного уряду Іспанії. Громадянська війна 1936-39 рр. позначає спад в модерній історії: початок боротьби демократії проти фашизму. З цього періоду починаючи все почало плисти до 2-ої Світ. війни. В цій війні ми знищили німецьких нацистів, італійських фашистів, японських імперіалістів, але ми не вбили фашизм. Генералізмус Франческо Франко все ще ним залишається”. (З рецензії на книжку “The Yoke and Arrows: A Report on Spain” в тижневнику “The Christian Century” ч. 34 за 1957 р.).

Як автор згаданої книги, Herbert L. Matthews, що є одним з редакторів New York Times-у, так і її рецензент Джордж Р. Новак і зовсім байдужі, що над цілим світом висить небезпека московського імперіалізму, прикритого ідеєю інтернаціонального комунізму, натомість підозрюють відьому світову загрозу від еспанського фашизму, який і у себе дома ледве-ледве животіє і тримається ще під тиском з середини і зовні свого і чужого „прогресу”. В книзі доказується, що ген. Ф. Франко не мав ніяких підстав до революції:

„коли почалася громадянська війна, то комунізм в Іспанії був зовсім слабенький, і республіканський уряд зовсім не був „червоний”. Було всього 16 комуністичних депутатів в конгресі з 473-х не-комуністів, і зовсім не було комуністів в уряді”.

Шукаючи аналогії у нашому минулому, зупиняємось з початком наших визвольних змагань з-перед 40 літ: у нас свій „рідний” комунізм також був слабенький, а в Укр. Центр. Раді, нашому тодішньому конгресі, не було ні одного комуніста, так само як і в уряді. Та проте вони появилися з-зовні, і з того була війна. Через те саме вона була й в Іспанії.

З білоруської.

„векселем без покриття являються слова західних політиків про „визволення поневоленних народів”.

які, на жаль, повторюються ними дуже часто. Такий вексель, як відомо, в кінці мин. року був пред'явлений західному світові героїчним мадярським народом для заплати і... опротестований, бо покриття не оказалось. Тепер уже такий вексель ніхто не прийме, бо довіря йому немає. І це, якраз, останнім часом, дуже спиртно використовують комуністи для своєї пропаганди, а Хрущову додає відваги цинічно висміювати пропозиції і умови США.

Якби підчас звернення мадярського уряду до допомоги до США в листопаді мин. року Америка вислала була пару своїх танкових дивізій під наглядом ООН у Мадярщину, сьогоднішній світ виглядав би значно спокійнішим, і до ніякої війни напевно не дійшло б, а Мадярщина була б вільною демократичною країною! А її слідом напевно пішли б і інші поневолені Московю країни" (Р. Астроускі в газеті „Беларускае Слова" ч. 3 за 1957 р.).

3 польської.

„З'їзд POWN підтверджує і з усією рішучістю заявляє, що польська західня границя вздовж Одри і Ніси Лужицької є границею неспорнутою, а відзискані землі є звичайним актом історичної справедливості, що виражається поверненням споконвічних земель п'ястовських, колиски держави польської, до лона вітчизни. В жадному випадковий повернення тих земель до матріного краю не може вважатися за компенсацію польських Земель Східніх, забраних советською Росією" (з резолюції 6-го з'їзду делегатів Польської Організації Війни за Незалежність [POWN] з 31. III. 57. — "Robotnik", орг. ЦК ППС ч. 6 за 1957 р.).

Про східні кордони Польщі в резолюціях не говориться. Сучасні поляки журяться тільки про західні кордони. Сучасні українці також журяться тільки про західні кордони України.

3 російської.

До 300-х Роковин смерті Гетьмана Богдана Хмельницького.

„Богдан Хмельницький (Зиновій Богдан Михайлович, род. біля 1595 р. пом. 1657) — гетьман України 1648-1657, видатний державний діяч, полководець і дипломат, організатор і керівник визвольної війни українського народу проти шляхетської Польщі в 1648-54. Б. Х. здійснив одвічні прагнення українського народу до воз'єднання України з братньою Росією... Крім рідної української мови він знав російську, польську, латинську й інші мови"....

Далі подається докладний опис перемоги Хмельницького і поразок польських, аж поки стверджується, що „затяжна війна не дала вирішальної перемоги ні одній зі сторін".

Потім розповідається про заходи Хмельницького до „воз'єднання" як і про саме це нещастя, про яке говориться, що

„Приєднання було вигідне (благоприятное) для дальшого політичного і економічного розвитку країни, зміцнило союз двох братніх народів, спасло Україну від небезпеки бути проковтнутою панською Польщею або султанською Туреччиною"...

Подавши ще чимало інших „користей", советський спец закінчує так:

„Советський народ віддав належне пам'яті Б. Х. 10 жовтня 1943 р. Сов. урядом був встановлений орден Б. Х. трьох ступенів, а указом уряду місто Перяслав перейменовано в м. Перяслав-Хмельницький" („Большая Советская Энциклопедия". II видання. 1954).

Довга стаття про Б. Хмельницького в сов. енциклопедії супроводжена портретом гетьмана на цілу сторінку, такої ж величини зображенням його пам'ятника в Києві і відбиткою згаданого ордену.

До 325 роковин з дня народження Гетьмана Івана Мазепи (1632 р.) та 270 роковин обрання його Гетьманом України (1687). — Про гетьмана Ів. Мазепу в тій же „великій сов. енциклопедії" читаємо:

„Мазепа Іван Стенонович (1644-1709) — гетьман України з 1687, який зрадив своєму народові і Росії. М. походив з української, дворянської родини, виховувався при польському дворі і був пов'язаний з єзуїтами. Ставши гетьманом, відразу збільшив феодално-кріпацький визиск селянства, жорстоко здавлював селянські повстання. Вже з 1705, задумуючи зраду проти Петра I, розпочав пересправу з польським королем Станіславом Лещинським, а потім зі шведським королем Карлом XII, обіцяючи віддати їм в підлеглість Україну. Ці пересправи були виразом стремління козацької старшини. Зрада М. відкрилася тільки в 1708, коли після вступу (вторгнення) шведських військ на Україну М. відкрито перейшов на бік Карла XII. Український народ не пішов за зрадником М.; на бік шведів М. пошастило перетягти менше ніж 5 тис. козаків, з яких незабаром багато повернулося на сторону Петра I. Після розгрому шведів під Полтавою 1709. М. втік разом з Карлом XII в Туреччину, де незабаром помер" („Большая Сов. Энциклопедия II вид. 1954 р.).

Большевики подають дату народження гетьмана Мазепи (рік 1644) не вірно. Ця дата відома точно: 20 березня 1632 року. Відомо ще це з 1874 р., коли у Львові вийшли друком Руьмта Тумка І'адургу. де сказано, що „Гетьман військ задніпрських козаків Іван Мазепа народився 20 березня 1632 р. в м. Білій Церкві на Київщині (на Ukraine)". Дата народження взята з польської записки на поезуїтському молитовнику крем'янецького монастиря:

„Іван Адам Мазепа, польський шляхтич, народився дня 20 березня 1632 року в Білій Церкві; вчився в єзуїтів у Поліцькому коштом кн. Дм. Вишневецького, білоцерківського старости. Кіевський єпископ Лещинський впровадив його до двора Яна Казіміра, й він був джурою та доіренним при королі. Став гетьманом на Задніпр'ї 1687 р. й був у великих ласках у московського царя Петра. З молодю заприязнений з домами Лещинських і Вишневецьких, злучився з королем Станіславом Лещинським проти Москви; підніс повстання з 40 тисячами козаків. По полтавській битві вийшов з Карлом XII до Молдавії. Умер від отрути, яку подав йому піп грек, і похований у Бендерах" („Тризуб" ч. 10/1932).

Варто згадати ще про одну деталь, яку знаходимо в згаданих „Лісьмях Тимка Падурун", а саме, що Іван Мазепа разом з Мартином Коньким був висланий до Голандії „удосконалюватися в артилерійському ділі" (те ж число „Тризуба", стор. 325).

3 рутенської.

„Завдяки приязності ордену св. Василія Великого в Римі, були тут протягом останніх років видані досі неопубліковані документи з історії України, з Ватиканських Архівів".

Серед 18 томів виданих документів є також і такі, як от —

„Листи киевських греко-католицьких митрополитів (2 т.), Акти канонізації св. Йосафата (2 т.)".

За цим іде коментар:

„В той час, коли Москва винищує українських католиків в Україні вогнем і мечем, цим відкрито перед світом новий, і тому досі невідомий образ зусиль старого Риму св. Петра з Третім Московським

Православним Римом за душі українського і білоруського народів" ("Ukrainian Quarterly" під редакцією М. Чубатого за червень-липень 1957 р.).

Нічого не маємо до тих публікацій і до тих коментарів які там вони не є. Але маємо застереження до коментаря. Говориться там про Рим св. Петра і про III Рим православної Москви, а де ж поділася Україна? А де ж подіся її православний народ? Адаж ж він жив і молився в своїх прастарих православних церквах уже цілі століття, доки Москва взагалі появилася на світі!

3 яничарської.

„Користаючись послугами українських буржуазних націоналістів і унійської церкви, польсько-шляхетський уряд за перших років загарбання Західньої України провадив енергійні заходи, спрямовані на відірвання православної церкви в межах Польщі від Московської церкви. Заручившись підтримкою Царгородського патріарха, польський уряд в половині 1925 р. вирішив проголосити автокефальність православної церкви в Польщі, не зважаючи на настрої віруючих. Це вважалось великим досягненням тогочасних польських політиків". «Після славнозвісного конкордату з Римом, — читаємо в кореспонденції, надрукованій в Парижі в націоналістичному тижневику „Тризуб", — проголошення автокефальності, здається, можна вважати найбільшим досягненням пана Станіслава Грабського — міністра освіти та ісповідань і його попередника пана Гломбінського».

Автор цієї більшевницької писанини, розуміється, вважає, що „проголошення автокефальності було грубим політичним шахрайством", а уряд польський,

„щоб якусь загалити свою ірбу початкову роботу, продовжував розвивати діяльність по зміненню автокефальності православної церкви, щоб не допустити „осушки" у своїй антимосковській політиці. Обминаючи ряд інших фактів, зупинимось на тому, що 9 і 10 квітня 1932 р. в Ровно (не Рівному! — Бюлет.) відбулися наречення та хиротонія в єпископи автокефальної православної церкви архимандрита Полікарпа, який займав колись високе становище в націоналістичному уряді УНР. На цьому висвяченні від польського уряду були присутні лужцький воевода Юзефський і віце-міністер міністерства справедливості Сечковський, а від українських буржуазних націоналістів — Степан Скрипник.

„На підставі цього можна скласти уяву про характер автокефальної церкви" („Жовтень" він же „Журнал Октябр" №6, 1957 г. [На українском языкі]). Львів).

Як бачимо, Блаженніший Митрополит Полікарп і після своєї смерті не має спокою від своїх „земляків" з обох сторін барикад. Не вступаючи в полеміку з тов. Мельничуком Юрієм зі згаданого „Жовтня", але щоб лише згадати про ту визначну подію в укр. житті, якою була хиротонія покійного Митрополита Полікарпа на єпископа Лужцького, що саме відбулася 25 років тому, подає в „Жовтні" треба спростувати і дещо додати. Отож: наречення і хиротонія в єпископи автокефальної православної церкви архимандрита Полікарпа відбулися не в Ровно, а у Варшаві, головню заступою Української Соймової Репрезентації. Крім поданих в „Жовтні" присутні на хиротонії були ще й інші особи, і то не мало: „При хиротонії єп. Полікарпа перед собором було багато авт. чужоземних представництв, і то не тільки православних. У дверях при вході до Собору стояв натовп. Собор був переповнений" („Літопис Волині" ч. 2, 1955 р., стор. 125).

Hitlers Occupation of Ukraine (1941-1944). A Study of totalitarian Imperialism by Ihor Kamenetsky. The Marquette University Press, Milwaukee, 1956. Wisconsin.

— На стор. 54 цього видання читаємо так:

«З огляду на безкомпромісову політику німців на сході, всі незалежні політичні організації було розв'язано. Першим українським політичним тілом, яке на цьому потерпіло, був екзильний Уряд УНР, з його центром в Парижі і філією в Варшаві.

Швидко по німецькій окупації Варшави в 1939 році, деякі члени кабінету УНР були арештовані гестапом. Між ними був професор Роман Смаль-Стоцький, міністер культури, і генерал Павло Шандрук, шеф штабу Армії УНР.

Паризьку філію УНР зустріла подібна доля, відколи місто перейшло під окупацію нацистів. 29 вересня 1940 року урядові архіви були захоплені гестапом, і міністер закордонних справ, Олександр Шульгин, який стояв на чолі паризького центру, був арештований.

Тільки ті члени УНР, які зрезигнували і покинули свій незалежницький курс, згодившись на кооперацію з німцями, були ошаджені. До цієї групи належав Президент Андрій Лвицький, якого було зужито для пронацидних цілей штабу Альфреда Розенберга. Ані Андрій Лвицький, ані жоден з його одноподумців не мав якого-будь впливу на окупованій нашістанці Україні.

Прим. 14. — Базовано на особистих інтерв'ю і кореспонденції з членами Уряду УНР»

Примітка 14 вказує, що ася ця груба неправда є „базована на особистих інтерв'ю і кореспонденції з членами Уряду УНР". І відразу ж постає питання: „З якими саме членами Уряду УНР контактувався автор?" Живими їх залишилось два: проф. Олександр Шульгин в Парижі і Роман Смаль-Стоцький, професор Маркетського ун-ту в Мілвокі, звідки походять і публікація Каменецького. Обидва вони автором вибілені, натомість усі покійні члени Уряду: прем'єр-міністер В. Прокопович, ген. В. Сальський і сам Президент УНР Андрій Лвицький, очорнені як такі, що „зрезигнували і покинули свій незалежницький курс, згодившись на кооперацію з німцями", при чому покійний Президент був „зужитий для пронацидних цілей штабом Альфреда Розенберга", і всі за не були „ошаджені"!

Ігор Каменецький може й не знає, яку тяжку кривду заплідив він покійним членам Уряду і Президентів УНР, коли повірив на слово своїм несовісним інформаторам і написав клечету на найбільших українських патріотів і найвишарітніших наших політичних діячів!

Отож, стверджуємо, що

1. Незрозумілим виявляється таке перекручування фактів, як той, що центр Уряду УНР був у Парижі, а його філія — у Варшаві, коли всім відомо, що було якраз навпаки.

2. Проф. Олександр Шульгин ні коли не стояв на чолі паризького центру, а був ним проф. Вячеслав Прокопович, від 1942 року покійний.

3. Ген. Павло Шандрук ніколи не був „шефом штабу Армії УНР". Як і багато інших сьгоднішніх бандеро-гетьманів він був контрактником укр. старшиною в польському війську і разом з ними їв польський хліб з маслом, від чого всі вони, як і дехто з кол. членів Уряду УНР, раді б відкачались. На цьому становищі застала ген. П. Шандрука й німецько-польська війна. Може кому й відомо, що генерал Шандрук „був арештований гестапом", але загально відомо, що в німецький полон він не попав, а був „ошаджений".

4. Ніхто також не знає, щоб член Уряду УНР, „міністер культури", проф. Роман Смаль-Стоцький, був

німцями арештований, нагомість багатом, особливо тим, що проживали в Празі Чеській, відомо добре, що професор Р. Смаль-Стоцький проживав також там. Щоправда, він в оточенні українців не показувався, але це легко поспішити працoviтвiстю шановного професора, який в той час був зайнятий літературною працею, пишучи не якiсь там Ukrainian Thoughts on the Jewish Passover 1956 для „Свободи“ ч. 66 за 1956 р., а поважну наукову працю, яка може й не була ним предложена при габілітації на професора Американського університету, але на той час була дуже потрібна.

5. Покійний Президент Андрій Лівницький був німцями конфінований, і це є відомо всім, не тільки членам Уряду УНР. Не маючи ніякої змоги провадити під нацистською окупацією української вільної політики, він, з великим ризиком для свого життя, що є також багатом, а тим більше членам Уряду УНР, відомо передає свої повноваження в Парижі прем'єр-міністрові В. Прокоповичеві з директивами з організувати Уряд УНР на території, що знаходилась під контролею Зах. Альянсів. В. Прокопович це виконав, призначивши головою зформованого ним Уряду УНР, проф. Олександра Шульгіна, який об'являє разом з тим і Міністерство Закордонних Справ УНР.

Докладніше про це подано в статті, присвяченій 15-й річній смерті В. Прокоповича, уміщеній в мюнхенській „Меті“ ч. 5 за вересень 1957 року.

Чи інформатори Ігоря Каменецького не відчувають конфлікту зі своїм сумлінням? **А. Зубенко.**

Т. Пасічник. „Петро Гордієнко“. Епопея. Частина II: „Рідний Гомін“. Нью-Йорк. 1957 р. Поема писана гексаметром; подаємо короткий уривок:

Отаман Петлюра

Враз вони всі стрепенулися. Хтось всрухнувся і ногою Стіл захитав. На столі ворухнулася ляпка, і світло Плавко загойдалось, тіні ловили на стінах лякливо. Тіні хоналися швидко у кутки та розпливалися. Напівпрозорими смугами десь по підлозі, по стелі, що приталилися мовчки і слухали гомони теплі. Світло сильніше якось освітлює те місце, з якого Симон Петлюра дивився із рямців золоченого. Всі повернулися до нього, усі, не чекаючи, встали: Струнок, неначе колись, у рядах переможних,

відважних.

Мовчки дивилися, як його лагідні очі світилися, Як доброзичливі ніжні уста усміхалися гордо. Струнок постояв й, слова не кажучи, знов посідали. Всі відчували, що він, Головний їх, їх рідний Отаман, З ними тепер за столом розмовляє про рідну землю, Кличе орлів до визвольного бою за рідну правду. „Я і забув вам сказати“, порушив загальну тишу Іван підполковник Гаєнко, звертаючись до Гордієнка: „Що вас до себе запрошує завтра Отаман Петлюра“. Не хочучи якось, впривнявся пан Гордієнко, почувши Слово магічне, яке пролунало по всій Україні, Гострою зброєю навчало любити в боях переможних. Іван Гордієнко розпитує, де його можна побачити, Івана Отамана, в котрій годині піти найзручніше. Звісно, колись шанував він особу його героїчну Та легендарно-світличну, — колись, як греміла зброя, Як його кожне слово було похвалою й законом, — Ще болючішу й ширшу тепер відчував він пошану До Головного Отамана, що, крім турбот і страждання, Більше нічого не може уже ноякам обіцяти, Що ті турботи й страждання так мужньо і сам

переносить.

На жаль, частина I це не вишла друком. Обкладинка цієї II частини роботи артиста-малюра ІІ. Холодного. Книга має 240 стор. і коштує в продажі 2.50 долари.

Проф. Микола Величківський: Сільське господарство України і колоніальна політика Росії. В-во

„Український Господарник“. Нью-Йорк 1957 р. До невеличкої книжечки на 44 сторінки показаний багатий список використаної літератури. Як каже автор у передмові, є це в скороченому виді одна з його доповідей, вилгодошена на науковій конференції Економічної комісії НТШ в Нью-Йорку цього року. В книжечці зачеплено багато таких проблем, яких сучасні наші економісти з молодшої генерації радше не зачіпають, або висвітлюють їх по своєму впадбанню, підтасовуючи до своїх політичних уподобань та підпирючи здебільшого „наукою“ цілком реальні, непотребуючі ніякої науки, питання. Автор згаданої брошури просто каже, що

«Головним завданням советсько-московської влади є поширення і установлення комунізму у всьому світі, а тому „советське господарство спрямує весь господарський розвиток країни в інтересах побудови комунізму“, так зазначає один зі сов. вождів. А Ленін зазначає: „Політика не може мати першества над економікою. Думати інакше, значить забувати азбуку марксизму“. Маючи такі засади від своїх вождів, советська влада експлуатує сільське господарство України, повернувши її в колонію гіршого стану, ніж навіть це було за часів царизму....»

Москва захопила до своїх рук керівництво по насаженню у всьому світі комунізму і через свою рабську систему, як в політиці так і в економіці переводила, переводить і переводитиме програм розповсюдження комунізму у всьому в московсько-націоналістичному трактуванні. От на цьому базується нині експлуатація сільського господарства України як колонії з боку її метрополії Москви.»

Видання має коротке резюме в англійській мові.

Симон Петлюра — Державний Муж. Видання УНДС в США. Сторінок 192 на добром папері. Обкладинка Петра Холодного. Наклад 1500 прим. На зміст книжки склалися статті найближчих співробітників Симона Петлюри і будівників Української Державності під його провідом, нині вже всіх покійних: Президент УНР Андрія Лівницького, М. Славівського, О. Лотоцького, К. Мацієвича, А. Яковліва, В. Садовського, Модеста Лещинського, В. Прокоповича, Іс. Мазеши, В. Біднава, Ф. Щербини, кн. Яна Токаржевського-Карашевича, І. Косенка, В. Короліна-Старого, Б. Лисяцького, Б. Ольхівського, генералів: М. Юнакова, В. Сальського, В. Петрова, В. Сінклера, В. Куша, полк. О. Дошенка. Статті супроводяться світлинами авторів і короткими біографічними даними.

Книжка друкувалася в друкарні Консисторії УЩеркви в США, Бунд Брук, 1957 р. Разом ілюстрацій в книжці 30.

Ціна її у твердій оправі 4.00 долари, в обкладинці — 3.00, разом з пересилкою.

Замовлення можна посилати на адресу Бюлетеню УНДС в США.

Вільна Україна. Вже вишла книжка 15 цього квартальника, що його видає Укр. Вільна Громада в Америці. Журнал є гарний зовнішньо і завжди цікавий внутрішнім змістом. Авторі статей мають вироблений публіцистичний стаж і вміють підійти до складних проблем української сучасності, не боячись порушувати і таких справ, відносно яких до цього часу накладалося добровільне чи вимушене табу. Нашого погляду на згаданий журнал не змінює й та обставина, що саме в останньому числі п. Никон Наливайко зле картає УНДС — „одну демократичну групу“ — за її політику перед IV-ою Сесією УНРади в „союзі з ОУН“. П. Никон Наливайко вважає, що треба „Богу дякувати, що Четверта Сесія УНРади скінчилася утвердженням нового коаліційного ВО, зложеного з усіх демократичних груп“ і жадує, що цього не сталося раніше: „Адже таку розв'язку пропонувано провадити

опозиційних демократів рік раніше". — Автор статті зі свого „демократичного“ становища може має рацію, але „опозиційні демократи“ мають своєма девізом: „Нація вища за кляси, Держава — вища за партію!“, і тому вважають, що IV-та Сесія УНР-ди закінчилася не корисно для неї. Вислід її вийшов зі знаком мінус, тому що її політична база звузилася, чого ніхто навіть з демократів не може заперечити. Натомість за рахунок цього неусіливі посилює проти-уєнрадівський табір, що дістав целілий плює в активному поборюванні УНР-ди, чого також ніхто не може заперечити. Це треба було передбачати, а тому „опозиційні демократи“ робили все можливе, щоб цьому запобігти. Вони не „вимагали, щоб у першу чергу сповістити постулати недемократів, тобто ОУН Мельника“, як каже Н. Наливайко, але вимагали, щоб їх не відкидали, не розглянувши, що й сталося на IV-ій Сесії. Після цього відомий „крюк ОУН розв'язав без участі опозиційних демократів їх союз з ОУН і вони при кінці Сесії могли вже займатися творчо-позитивною роботою в УНР-ді“.

Не думаємо, щоб таким своїм поступованням що до своїх повносправних партнерів в УНР-ді „опозиційна група зробила собі моральну шкоду“, як твердить демократичний автор. Скорше припускаємо, що таку шкоду собі здобули ті „демократи“, які всіх сил доложили, щоб свого „недемократичного“ партнера з УНР-ди позбутися, і то всупереч засадам, на яких УНР-да побудована. Адже ж це в цій самій книжці „ВУ“ п. Василь Горощко лише про „втрачену нагоду“ для лідера ОУН полк. — чи як каже автор, інж. — Андрія Мельника стати не тільки партійним лідером, але національно-державним діячем на становищі голови УНР-ди. У згаданій статті п. В. Горощко, згадуючи про час утворення УНР-ди, до якої приступила також і партія полк. Мельника, говорить, що „Тоді до інж. Мельника поставили демократичні угруповання з якнайбільшою повагою і ради були б його бачити в проводі УНР-ди, зокрема після смерті проф. Іванчицького були всі шанси, що він був би обраний однозгідно головою УНР-ди“. На підкреслене нам хочемо звернути спеціальну увагу. Автор констатує, що так не сталося тільки тому, що „окруження Мельника відсунуло його від активної політики нації, зберігаючи його для політики своєї партії“, отже не через спротив когось з демократичних партнерів по УНР-ді, в тому числі й товаришів п. Ніконя Наливайка!

П. Нікон Наливайко закінчує свою статтю мораллю: „що вказані хиби минулого будуть усім в тямці і не дадуть нам у майбутньому видившача нових криз, нових дискредитацій демократичних організацій“. А що ж робити, якщо серед нинішніх партій в УНР-ді знайдеться хтось, хто піднесе й свої „постулати“? Цього тим більше можна сподіватися, що декого зі сконсолідованих в УНР-ді демократів дехто в протиуєнрадівському таборі зовсім демократами не вважає, ознаючи їх „своїми людьми“, ідеологічно спорідненими з усіма відами розсвареного, але в своїх діях проти УНР-ди суцільного, ОУН (див. статтю Є. Пастернака в цьому ж числі Бюлетеню УНДС).

А. З.

З ЖИТТЯ У Н Д С

24 липня ц. р. інж. Данило Дмитренко одружився з Панею Ольгою Пашкевич, а 27 липня відбулося весілля прийняття, на якому присутні члени Гол. Управн УНДС, разом з іншими гостями, сердечно вітали Одружених, ширю бажаючи щастя і доброго поведження та повної згоди на спільному життєвому шляху. Такі ж побажання писемно висловила й Головна Управа. Ми на цьому місці ще раз висловлюємо Панству Дмитренків найщиріші побажання всього найкращого і Многих Літ!

Професор Іван Розгін дня 18 вересня ц. р. докінчив 60 років свого життя, що й було належно відзначено в громадсько-політичному і науковому світі. За браком місця ми обмежуємося тимчасом ширим привітанням і найкращими побажаннями Шановному Ювілятові, сподіваючись в наступному числі присвятити цій події більше місця.

Генерал Михайло Садовський змінив свою попередню адресу на нову, яка є тепер така:
M. Sadowsky, 337 Shaw St., Toronto 4, Ont. Canada.

Також Сотник Іван Липовецький має нову адресу:
I. Lypowecyk 132 Crawford St., Toronto, Ont., Canada.

Пам'ятник на могилі інж. Василя Бибики. 3 серпня 1955 року помер у Нью-Йорку Лицар Ордена Залізного Хреста, поручник Армії УНР, інж. Василь Бибик, родом із с. Гудима, кол. Лохвицького повіту на Полтавщині. Був похований завдяки добрим людям на Українському Правосланному Цвинтаї в Баунд Брук. В Бюлетені нашому ч. 21 за листопадо-грудень 1956 р. поданий був список жертводавців на побудову надгробка на могилі Покійного. Зібрана сума виносила 97 доларів. Тепер, під загальним наглядом п. Генерала О. Загородського, розпочато працю по будові надмогильного пам'ятника, що має форму „Залізного Хреста“ з чорного каменю на підставці з каменю білого.

Тому, що інж. Василь Бибик не мав рідні і не залишив по собі ніякого маєтку, а зібраних грошей є мало, просимо товаришів Покійного, особливо ж Лицарів Ордена Залізного Хреста, прийти з посилюючою допомогою. Гроші можна послати на адресу інж. Д. Дмитренка: D. Dmytrenko, 20-52 Crescent St., Astoria 5, L. I., N. Y., або на адресу Бюлетеню.

ВІД ГОЛ. УПРАВИ У Н Д С В США

Идучи назустріч наполегливим бажанням Шановних Читачів нашого Бюлетеню, які, зрозуміло, вповні збігаються й з нашими бажаннями, випускаємо це число друком. Сподіваємось, що це наше удосконалене видання зустрінеться зі ще більшою прихильністю та матеріальною допомогою, і ми зможемо надати видавцям його справжнім друком. Якщо ж наші надії не справляться — повернемося до попереднього способу друку на шкільній лінійці.

Гол. Упр. УНДС в США.

ПОЖЕРТВИ

Допомоговий фонд:

Бостон: Д. Гурин \$1.00, А. Березулька \$1.00. Боффо-ло: Ів. Гнойовий \$3.00. Вашингтон: Ів. Драбатиць \$40.00. Детройт: проф. Ів. Розгін \$25.00. Жаннет, Па.: о. миграт Петро Білон \$2.00. Клівленд: Микола Тарасюк \$10.00. Нью-Йорк: З. Іваншин \$6.00, Є. Приходько \$2.00, Ю. Микитенко \$2.00, Полк. Б. Барвінський \$2.00, К. Марушак \$2.00, П. Самойлів \$2.00, Полк. А. Валійський \$1.00, В. Клоків \$1.00, П. Шпірук \$1.00. Трентон: С. Захвалінський \$5.00, К. Самосій \$2.00, Т. Сендзік \$1.00. Філадельфія: Відділ УНДС \$62.00, Д. Лямренко \$5.00, М. Каплістий \$2.00, П. Панасюк \$1.00. Чикаго: М. Тименко \$6.00. Разом: \$191.00.

Пресовий фонд:

Австралія: Сергій Горячко \$5.00. Канада: Гол. Управа УНДС в Канаді \$30.00. Бостон: Ів. і В. Блудийко \$10.00, Наталя Білінська \$5.00. Боффо-ло: Ів. Гнойовий \$2.00, М. Чорнокосинський \$1.00. Вашингтон: Ів. Дра-

батий \$3.00. **Детроїт:** Ген. О. Вишнівський \$5.00. **Джерзі Сіті:** А. Яременко \$5.00. **Жаннет:** о. Митрат Петро Білон \$5.00. **Ньюарк:** Л. і Г. Лозенкі \$2.00. **Нью Гейвен:** О. Козловський \$2.00. **Нью-Йорк:** Є. Приходько \$20.00, З. Івасини \$15.00 П. Шпірук \$15.00, А. і Є. Зубенки \$12.00, Подж. М. Рибачук \$8.00, Б. Ставінський \$5.00, В. Овсієнко \$4.00, Ю. Кухарчук \$2.00, Д. Дмитренко \$2.00, А. Круглий \$2.00. **Міннеаполіс:** Ів. Миколаєнко \$8.00, В. Гарбер \$5.00. **Трентон:** К. Самосій \$3.00. **Чикаго:** М. Тименко \$4.00. **Разом \$180.00.**

ТРОХИ СПОРТУ

„Смолооскип”, орган мельніквської націоналістичної молоді та кілька інших „сателітних” органів, як „Суч. Україна” чи „Укр. Самостійник”, що виходять на чужині, систематично захоплюються успіхами спортсменів „УССР”, рекламують ці успіхи, як наше велике національне досягнення. Реальна дійсність проте доводить вимовно, що ці „національні” досягнення — не українські. Конкретно:

Поднімось — на підставі офіційних советських журналів — з кого складаються ці „передові представники” ніби українського спорту.

Так, советський місячник „Легкая Атлетика” (Москва) приносить в своєму січневому числі 1957 р. список найкращих десятих атлетів СССР за рік 1956 в поодиноких ділянках легкої атлетки. В ділянці бігу

на короткій дистанції зустрічаємо під фірмою „УССР”, напр., такі імена: Л. Бартев, І. Мер, І. Ліпман, Р. Окуп. В ділянці середніх дистанцій бачимо прізвище А. Іванова. В бігу на 10.000 м. до представників „УССР” належать м. інш. А. Ануфрієв та Г. Васалаєв. Біг з перешкодами заступають „УССР” „українці”: А. Редін, С. Криштейн, гоцо. 3.000 м. з перешкодами Ф. Марулін; марафон — И. Сорокоєв, А. Нікішов, А. Мартінов. В ділянці скоку в довжину знаходимо імя „українця” І. Тер-Ованісяна, В. Сіпкіна, Ю. Мігулена, В. Попова.

Те саме й щодо жіночої легкої атлетки, але і наведених прикладів, думаємо, доволі, не тільки щоб показати кого вихваляють деякі українські еміграційні часописи і яким національним складом заповнюються незалежні і суверенні „радянські республіки”.

Очевидно, можемо знайти у наведених таблиці і „доказ від протилежного”. Так, як репрезентанта міста Москви бачимо серед десятих найкращих, імя — на еміграції возвеличеного ледве що не до героя українського народу — олімпійського переможця В. Куця (у таблиці його імя цілком логічно обернено з Куць на Куц!). Ленінград репрезентує якийсь В. Цимбалюк. Російському СССР — такі москалі як В. Власенко або Л. Захарченко, та іже з ними. Зрештою, щодо цього роду „москалів”, то „Смолооскип” або „Сучасна Україна” можуть зінтерпретувати появу цих імен під фірмою Москви чи Ленінграда — як вияв української експансії й опановування Україною „імперських просторів”.

